Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 20 февраль
СЕШАНБА
№ 43 (4.837).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

18 ФЕВРАЛЬ, ЯКШАНБА КУНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ВА МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАР ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИ БЎЛИБ ЎТДИ. ҲОКИМИЯТ ОРГАНЛАРИГА ЭНГ МУНОСИБ КИШИЛАР ВАКИЛ ЭТИБ САЙЛАНДИЛАР.

ЭРТАНГИ КУН УМИДИ

Самарқанд районидаги Куйбишев номли колхознинг Ўрта Чирчиқ қишлоғидаги 6-сайлов участкасида овоз бериш учун келаётганларнинг кети узилмайди. Улар сайлов қоғозларини олишгач, яширин овоз бериш учун махсус бўлмаларга киришаяпти. Участка сайлов комиссияси раисининг муовини Ўткир Зиёевнинг айтишича, бу ерда 2,5 мингдан зиёд киши овоз беради.

323-Даштакиболо округидаги сайлов участкаларида мунозаралар, баҳслар кўп бўлди. Кимга овоз берсам экан, дегувчиларнинг кайфиятини тушуниш мумкин.

Мазкур округдан Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига 4 та, область Советига 3 та ва район Советига 2 номзод рўйхатга олинганди. Сайлов участкасида номзодлар ҳақидаги маълумотлар бир хил тартибда баён қилингани сайловчиларнинг айрим иккиланишларига барҳам беради.

Республика олий органига номзоди кўрсатилган «Ленин байроғи» колхози сабзавотчилик бригадасининг бошлиғи М. Субҳонов, Куйбишев номли колхоз сут-товар фермасининг механиги У. Воҳидов, республика «Ҳақиқати Ўзбекистон» газетасининг муҳаррири Ш. Ниёзов, Ўзбекистон телевидениеси ва радиосининг Москвадаги мухбири Р. Султоновнинг ҳаракат дастурларини аҳоли зўр қизиқиш билан муҳокама қилди. Уларнинг таржимаи ҳоли, босиб ўтган ҳаёт йўли, меҳнат фаолиятлари ҳақида сайловчилар етарлича тушунчага эга бўлдилар.

— Сайловлардан кўнглимиз тўлди, — дейди кекса педагог Исом Ғиёсов. — Қайта қуриш бизларга номзод танлашдек имкониятни яратди. Мен тўрт номзоддан бири — журналист Раҳим Султоновга овоз бердим. Унинг ҳаракат дастури ҳақиқатга яқинроқ эканлиги учун ҳам шундай қилдим.

Сайловчилардан Н. Маҳмудов, Ж. Садриев, Р. Ғаниев, Б. Исломов, Ў. Аҳмедов, А. Садриддинов ҳам муҳим тадбирда кўтаринки руҳ билан иштирок этганликларини айтдилар.

Самарқанд областининг барча сайлов участкаларида ҳам қайта қуриш, ошкоралик, демократия руҳида ўтган сайловлардан кўпчилик қониқиш ҳосил қилди.

М. ЭРАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ХАЙРЛИ ИШЛАР

Қўриқ Ленин йўли районидаги Ленин номли совхоз ҳудудидаги 3-Ленин сайлов участкасида байрамона кайфият ҳукмрон. Кексаю ёш сайловчилар халқ депутатлигига кўрсатилган муносиб номзодлар учун овоз беришга шошилмоқдалар. Шуниси қувончлики, овоз бериш бошланиши олдидан сайловчилар билан суҳбатлашганимизда турғунлик йилларига хос лоқайдлик ўрнини қатъийлик, эртанги кунга ишонч эгаллаганини кўрдик.

— Ёшим 63 да, — дейди пенсионер Маҳмуд Норматов. — Кўп йиллардан буён хўжаликда сувчилик қилаяпман, кексалик гаштини суряпман. Оиламда 6 фарзанд вояга етди. Улар совхозимизда меҳнат қилишади. Шунинг учун хўжалик раҳбарларига томорқа сўраб бир неча бор мурожаат қилдик. Натижасини кўп йиллар кутдик. Республика Олий Советининг махсус фармонидан сўнг 4 фарзандимга томорқа ажратилди. Ҳозир уй-жой қуришни бошлаб юбордик. Юз бераётган ўзгаришларни тўласича қўллаб-қувватлаймиз, шунинг учун ҳам сайлов участкасига барвақт келдим. Ёш сайловчи Панжи Янгибоевнинг ҳаяжонини тушуниш мумкин. У марказий ремонт устахонасида слесарь бўлиб хизмат қилади.

— Мен қишлоғимиз турмуш шароитининг яхшиланиши, аҳоли фаровонлигининг ортиши, тенгдошларим орзу умидни ушалиши учун овоз бердим. Гарчи совхозимиз иқтисодий бақувват хўжаликлардан ҳисобланмаса-да, қишлоқ йўлларига қараб бўлмайди. Ҳанузгача мактаб, маиший хизмат уйлари, боғчалар етарли эмас. Шунинг учун депутатлардан умидимиз катта.

Ҳа, чиндан ҳам бўлажак депутатлар зиммасига оғир ва масъулиятли вазифалар юкланмоқда. Хўжалик ҳудудидаги 1-Янгийўл, 4-Чапаев, 5-Кўкдала, 6-Комсомол, 7-Навоий, 8-Байналмилал участкалари сайловчилари ҳам ана шундай мақсад билан овоз бердилар.

Б. КЕНЖАБОЕВ.

Бир неча ой қизғин тортишувлар, баҳс-мунозаралар билан ўтган сайловолди тадбирлари ортда қолди. Халқимиз ўзининг асл фарзандларига юксак ишонч билдириб, граждандик бурчларини адо этди. Муҳим сиёсий тадбирда республикамиз шаҳар ва қишлоқлари аҳолиси бирдек фаол қатнашди. Сиз кўриб турган суратларда Тошкент қишлоқ хўжалиги институтида жойлашган 8-сайлов участкаси, Тошкент районидаги «Ленин йўли» колхози меҳнаткашлари ҳамда студентлар шаҳарчаси сайловчиларини кўриб турибсиз.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлари.

БАЙНАЛМИЛАЛ ЯКДИЛЛИК

Хоразм воҳасининг деярли барча округларида сайлов ҳозирги қайта қуриш руҳида ўтди. Ҳали тонг ёришмасданоқ овоз бериладиган участкаларга олиб борувчи кўчалар гавжумлашди.

30-Чолиш сайлов участкаси томон келаётганлар орасида турли касб эгаларини учратиш мумкин эди. Урганч районидаги бу посёлкада ўзбек, қозоқ, туркман миллатларининг фарзандлари бир оиладек яшаб, ишлашмоқдалар. Бунёдкорлик ишларининг кўлами ортмоқда.

Меҳнат ветерани Н. Худойберганов, ишчи Қурбонбой Каримов, шифокор Б. Рустамов сайлов участкасига барвақт етиб келишди, биринчилардан бўлиб овоз беришди. Айни пайтда эса участка сайлов комиссиясининг аъзолари Д. Жумахонов билан И. Жабборов Комилжон Отаниёзов номли кўчадаги 24-уйга йўл олишди. Бу ерда уларни илиқ кутиб олишди.

— Мен юртимиз тинчлиги, ҳаётимиз тотувлиги учун овоз бераман, — деди 101 ёшли Шарифа буви Момоқурбонова тегишли бюллетенларни сайлов қутисига ташлаётиб. — Эл тинч, омон бўлса, ҳаётимиз мароқли, дастурхонимиз тўкин бўлади.

Ҳ. РАҲМОНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг мухбири.

МАРҒИЛОНЛИКЛАР ОВОЗИ

Фарғона водийсининг йирик саноат шаҳарларидан ҳисобланган Марғилонда сиёсий тадбирнинг якунловчи босқичи ғоят фаоллик билан ўтди.

— Илгари гарчи кўплаб сайловларда иштирок этган бўлсам-да бундай сермунозара жараёнга тўқнаш келмагандим, — дейди Қизил косиб маҳалласида истиқомат қилувчи Абдураҳмон Мирзағаниев. — 407-Ипакчи округининг кўплаб сайловчилари қатори кимга овоз бериш хусусида кўп баҳсларда иштирок этдим. Рўйхатга олинган тўрт номзоднинг қай бири эртанги кунимиз фаровонлиги йўлида чинакам ҳаракат қилиши мумкинлиги хусусида маҳалладошларим билан кўп маротаба тортишдик.

— Ҳаттоки СССР халқ депутатлигига ўтказилган сайловларда ҳам бундай қизғин баҳслар бўлмаганди. Бу гал эса бир нечтадан номзод рўйхатга олинди. Сайловчи учун танлаш имконияти яратилди, — дея суҳбатга қўшилди доришунос Минавар Ҳомиджонов. — Яна бир яхши томони — тўрт номзоднинг иккитаси ўз маҳалламиздан. Фарғона политехника институтининг доценти, техника фанлари номзоди А. Т. Мирзааҳмедов, В. Куйбишев номидаги ипак комбинатининг бош директори Х. Луқмоновни болаликдан биламиз. Ҳар иккаласи ҳам юксак ишончга муносиб.

— Ўзбекистон Компартиясининг ҳаракат дастурини чуқур ўрганиб чиққач, эртанги кунимиз бўлғуси депутатларга боғлиқ эканлигини тушуниб етдим, — дейди Асака кўчасидаги 41-уйда истиқомат қилувчи Акрамжон Мирзағаниев. — Дўстларим Мадаминжон Мирзаев, Тилаволди Орифжонов, Ғанижон Тошпўлатов билан яхши кайфиятда сайлов участкасига бордик.

Ҳа, чиндан ҳам Фарғона водийсида йиллар мобайнида йиғилиб қолган ижтимоий, маданий-маиший соҳалардаги муаммоларни ҳал қилиш учун мустақил фикрлай оладиган, ҳадеганда «юқори»га кўз тикавермайдиган, халқнинг дардини, эҳтиёжини теран ҳис этадиган депутатлар керак. Биз бугун қайта қуриш учун, унинг муваффақияти, шахдам одимлари учун овоз бердик, дейишяпти марғилонликлар.

М. АБДУРАҲМОНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

КАМЧИЛИКЛАРГА ҚАРАМАЙ...

Нукусдаги Глиэр номли санъат мактаби эрталабдан гавжум бўлди. Йўлакда ҳаваскор машшоқлар жойлашиб олишган, савдо ишлари қизғин.

— Ўтган ҳафталар давомида участкамизга кўпи билан ўн киши келар эди, — деди участка сайлов комиссиясининг раиси, ўқув юртининг директори М. А. Тарихов.— Сайловчиларнинг лоқайдлиги кўриниб турибди, аммо камчил моллар билангина бу ерга одамларни қизиқтириш бўлди.

Участка сайлов комиссияси раисининг важлари унчалик ишонарли бўлмаса ҳам ҳар ҳолда асослидир. Участка комиссиядаги рўйхатда аҳоли истиқомат қиладиган жойларда бирорта йиғилиш ўтказилганлиги қайд этилмаган, кўпчилик сайловчилар сайловга келиш ҳақида таклифнома олганлари ҳам йўқ.

Уйларидан тополмасақ нима қилайлик, деган баҳонани кўрсатади Максет Байаметович. Бироқ комиссияда 11 киши ишлайди-ку, округ ҳам унчалик катта эмас — тез кенгайиб бораётган микрорайоннинг беш қаватли уйларидаги 2027 кишини ўз ичига олган...

Баъзи бир камчиликларга қарамай, Автоном республикадаги сайлов депутатларнинг янги корпусига ҳар ҳолда жамиятни ҳақиқатан ҳам янгилаш учун курашувчи фаол кишилар кирганлигини кўрсатди. Уларнинг сайловолди кураши бу фикримизнинг яққол далилидир. Сайловчилар ўз вакилларининг республика ижтимоий-иқтисодий тараққиётида кўп натижаларга эриша олишидан умидвордирлар.

(ЎзТАГ).

ТАСС ахбороти

КОСМОНАВТЛАР ЕРГА ҚАЙТИБ ТУШИШДИ

Космонавтлар Александр Викторенко билан Александр Серебров «Мир» илмий-тадқиқот комплексида режалаштирилган ишларни бажарганларидан сўнг 1990 йил 19 февраль куни Москва вақти билан соат 7 дан 36 минут ўтганда ерга қайтиб тушишди.

«Союз ТМ-8» космик кеманинг тушуриладиган қисми Орқалиқ шаҳридан 55 километр шимоли-шарқда белгиланган районда ерга қўнди. Космонавтлар қўнганларидан сўнг ўзларини яхши ҳис этишмоқда. Анатолий Соловьев билан Александр Баландин ер атрофи орбитасидаги ишларни давом эттирмоқдалар.

«Мир» орбитал комплексининг асосий бешинчи экспедицияси экипажи бажарган иш режаларига геофизик, астрофизик ва тиббий-биологик тадқиқотлар, технологик, биотехнологик ва техникавий тажрибалар киритилган эди. Ернинг табиий ресурсларини тадқиқ этиш ва атроф муҳитини ўрганиш режаларига мувофиқ турли фотоаппаратлар ва спектрометрлардан фойдаланиб, икки юзга яқин тажриба ўтказилди.

Учиш давомида астрофизик тадқиқотлар олиб борилди. Ихтисослашган «Квант» модулининг халқаро «Рентген» обсерваторияси ёрдамида тажрибалар давом эттирилди.

«Галлар» технология қурилмасида истиқболли электрон асбобларни яратиш учун юқори сифатли ярим ўтказгичли материалларнинг тажриба-саноат ишлаб чиқариши базавий технология жараёнларини пишиқтириш юзасидан белгиланган тадқиқот режалари бажарилди.

Биотехнология тажрибалари режасига кўра, дори-дармонни электрофорет усулида тозалаш технологиясини пишиқтириш юзасидан тажрибалар ўтказилди. Оқсил бирикмалари монокристалларининг тажриба туркуми олинди. Космос биотехнология янги соҳасини бошлаб берадиган дурагай ҳужайралар - продуцентларни вазнсизлик шароитида ҳосил қилиш самарадорлигини ўрганишга доир тадқиқотлар туркуми бажарилди.

Савдо-сотиқ битимига мувофиқ АҚШда тайёрланган аппаратдан фойдаланган ҳолда дастлабки биотехнология тажрибалари ниҳоясига етказилди. Космик парвоз шароитида ўсимликлар ва сув ости ўсимликлари ривожини, шунингдек ўсимлик дунёси ва ҳайвонот дунёси ҳужайра тўқималари тузилмаларидаги ўзгариш жараёнларини ўрганиш мақсадида катта ҳажмда биологик тадқиқот бажарилди.

Учувчи бошқарадиган станцияларда олий ўсимликлар, шу жумладан буғдой ва кўкатларни етиштиришнинг турли шароитларини пишиқтиришга доир тажрибалар олиб борилди.

166 кун давом этган вазнсизлик ҳолатида экипаж аъзолари муттасил равишда тиббий текширувдан ўтказиб турилдилар. Учишнинг турли босқичларида одамнинг иш қобилияти ва унинг аҳволи тўғрисида янги маълумотлар олинди.

Орбитал комплек таркибига ихтисослашган «Квант-2» модулининг киритилиши тадқиқотлар ва тажрибалар ўтказиш имкониятини анча кенгайтирди. Космонавтлар янги модулни ишга ҳозирладилар, илмий аппаратлар ва ускуналарни бўлажак ишларга тайёрладилар.

Экипаж ўз парвози вақтида очиқ фазо кенглигига беш марта чиқди. Космонавтлар орбитал комплексининг ташқи юзасига геофизик тажрибалар ўтказиш, тузулиши жиҳатидан турлича бўлган материалларнинг намуналарига очиқ фазо омилларининг таъсирини ўрганиш мақсадида янги аппарат ўрнатдилар. Янги андозада бичиб тайёрланган скафандрлар, космонавтнинг ҳамда «Квант-2» модули махсус кўтарма бўлинмасининг мустақил ҳаракат қилиши учун мўлжалланган қурилмалар синовдан ўтказилди.

Бешинчи асосий экспедиция экипажи бажарган ишларнинг натижаларидан мамлакат илмфани ва халқ хўжалиги турли тармоқларида фойдаланилади.

МАВСУМ ТАРАДДУДИ

Халқимизда «Ҳут кирди, ер остига дуд кирди», деган нақл бор. Шу туфайли бўлса керак, сифатли шудгор қилинган майдонлардан ер нами пар бўлиб оқ қушлардек баланд-баландларга ўрлаяпти. У ер-бу ерда тўпланиб қолган ҳалқобни ҳайдаётган, дала уватларига маҳаллий ўғит ташиётган колхозчилар кайфияти кўтаринки. Чунки улар ўтган йилги меҳнат натижаларидан мамнун; йиллик даромад чакки бўлмади-да, ахир!

— Кўкламги кутилмаган совуқ кўпчилик қатори бизни ҳам бироз шоширди, — дейди Янгиер районидаги «Коммунизм» колхозининг бригада етакчиси Тўхтасин Исоқов. — Лекин сира ҳам эсанкираб қолмадик: бажарилиши лозим бўлган тадбирларни пайсалга солмай, маромида адо этдик. Шунинг учун ҳам юзимиз ёруғ бўлди: нафақат режа, балки мажбуриятни ҳам зиёдаси билан уддаладик. 87 гектар пахта майдонидан 259 ўрнига 311 тонна ҳосил кўтардик. Рости, бу бизнинг чўл шароитимизда яхши кўрсаткич. Ҳа, йил бўйи қилган меҳнатимиз рўёбга чиқди: даромадимизнинг ҳар сўмига 2 сўм 78 тийиндан устама ҳақ олдик.

Меҳнатни оқилона ташкил этиш, алмашлаб экишга изчил риоя қилинаётганлиги туфайли хўжаликда режалар ортиғи билан уддаланаётир. Т. Исоқов етакчилигидаги бригада аъзолари асосий экин — пахтадан ташқари 60 гектарда озуқа ҳам етиштирдилар. Ҳосил мўл бўлди. Колхоз правлениесининг қарори билан коллективнинг ҳар аъзосига 3—4 тоннадан беда ғарами тақсимлаб берилди.

Айни кунларда ариқ-зовурларни тартибга келтириш, далага маҳаллий ўғит чиқариш сингари юмушлар бажарилаётир. Бунда бригаданинг Абдуваҳоб Исоқов, Эркин Сайитқулов, Одинахон Исоқова, Жамила Алиева сингари жонкуярлари кунлик нормаларини 1,5—2 ҳисса бажариб, бошқаларга ўрнак бўлишмоқда.

М. ШОМУРОДОВ.

ЖУВОЗХОНА ХИЗМАТДА

Косон ноҳиясидаги «Партия XXII съезди» колхози қишлоқларининг аҳолиси рўзғор эҳтиёжлари учун узоққа қатнаш ташвишларидан бирин-кетин халос бўлишаяпти.

Бугунги кунда хўжалик ҳудудида истиқомат этувчилар зиғир ёғини ҳам колхоз жувозхонасидан харид қилмоқдалар. Жувозкаш Саттор Тўхтаев бир йилда 5 тонна зиғир ёғи ҳайдаб чиқариб, аҳолига сотишни ўз зиммасига олган. Унинг таъкидлашича, йил давомида 5 тонна маҳсулот тайёрлаш учун кунига камида 15 20 килограммдан ёғ ҳайдашга эришиш лозим. Бу — бир ойда 150 сўмлик маҳсулот сотиш деган гап. Дастлабки кузатувларга қараганда мазкур кўрсаткични ойига 200—250 сўмга етказиш мумкин экан.

Халқимиз зиғир ёғининг нафи-ю овқатга қанчалик лаззат бағишлашини азалдан яхши билади. Шунинг учун ҳам колхоз жувозхонаси дастлабки кунларданоқ харидорлар билан гавжум. Хўжалик раҳбарияти буни ҳисобга олиб, жорий йилда зиғир ва кунжут экиладиган майдонларни янада кенгайтиришни режалаштирмоқда.

Н. ТОҒАЕВ.

Ижара тўғрисидаги низомни ўқиб

ОЙДИН ЙЎЛ

Шу кунларда республикамиз меҳнаткашлари қатори Фарғона области деҳқонлари ҳам «Ўзбекистон ССРда Ижара тўғрисида низом»ни катта қизиқиш билан ўқиб-ўрганмоқдалар. Чунки бу ҳужжатда шартнома тузувчи томонларнинг ҳуқуқ ва бурчлари аниқ-равшан кўрсатиб берилган.

Ўтган йили вилоятда деҳқончилик соҳасида жами экин майдонларининг 85 фоизи, чорвачиликда қорамолларнинг 43, қўйларнинг 71 фоизи, чўчқачилик ва паррандачилик эса қарийб тўласича ижара пудратига ўтказилди. Уч юздан ортиқ бўлим ва алмашлаб экиш участкалари, 1445 та бригада, 3890 та мустақил, салкам 26 мингта оилавий ва якка тартибдаги звено янги усулда ишлади. 32 та хўжаликда ишлаб чиқаришнинг цех структураси, 58 тасида ҳисоб-китобнинг ички хўжалик чек системаси жорий қилинди.

Риштон районидаги Навоий номли совхозда, масалан, тўрт та бўлимдан иккитаси тугатилди, бошқаришнинг цех системаси қўлланилди. Алмашлаб экиш массивларида маъмурият ва қуйи ижарачилар — звенолар ва оилалар ўртасида тузилган шартнома асосида битта агроучастка, 20 та йириклаштирилган бригада ташкил этилди. Ферма, автогараж, устахона, биолаборатория ва бошқа хил хизмат кўрсатиш бўлинмалари тўла хўжалик ҳисобига ўтказилди. Бошқарув аппарати 22 кишига қисқартирилди, шунинг ҳисобига ходимларнинг иш ҳақи оширилди. Ижарачи бўлимлар билан ўзаро ҳисоб-китобда чек ва совхознинг ички пулидан фойдаланилмоқда.

Айниқса, Киров районидаги «Партия XX съезди», Ўзбекистон районидаги «Қолгандарё», Фрунзе районидаги «Сирдарё», Боғдод районидаги «Ғалаба» совхозлари, Олтиариқ районидаги Ленин номли, Қува районидаги «Коммунизм», Ленинград районидаги Энгельс номли, Охунбобоев районидаги А. Раҳмонов номли колхозлар, «Фарғона» асаларичилик совхози, Қўқон механизациялашган ўрмон хўжалигининг раҳбарлари ва мутахассислари ижара муносабатларига масъулият билан ёндашиб, ишлаб чиқариш харажатларини қатъий ҳисобга олишни йўлга қўйдилар. Энг муҳими, бу хўжаликларда ижарачиларга янги усулнинг моҳияти атрофлича тушунтирилди, уларда ер, ишлаб чиқариш воситаларига нисбатан хўжайинлик туйғуси кучайтирилди.

Бу соҳада Қува районида ҳам яхшигина ютуқлар қўлга киритилмоқда. Бултур деҳқончилик ва чорвачиликда 234 та, жумладан пахтачиликда 183, дончиликда 16, сабзавотчиликда 10, ем-хашак жамғаришда 18, боғдорчиликда 15, қорамолчиликда 18, сутчилик, қўйчилик ва паррандачиликда эса 14 тадан коллектив ижара пудрати асосида меҳнат қилишди. Яқинда мухбиримиз Аҳмаджон ТЎХТАСИНОВ шу районда бўлиб, илғор ижарачилар билан мулоқотда бўлди.

Муҳаббатхон РАЗЗОҚОВА,
Энгельс номли колхоз ижарачи звеносининг бошлиғи:

— Партиямиз илгари сурган қайта қуриш сиёсати ҳар биримиздан янгича ишлашни тақозо этмоқда. Бу ҳол албатта янги-янги муаммоларни келтириб чиқараяпти. Мисол учун ижарада ишлашни олайлик. Содда қилиб айтганда, ана шу усул шарофати туфайли ўзимизга ўзимиз хўжайин бўлиб қолдик. Яхши ишласак ҳам, ёмон ишласак ҳам фойда ва зарар — ўзимизники.

Мен ўтган йили опам Маликахон билан 3 гектар ер олиб, ҳар гектаридан 32 центнердан, жами 9,7 тонна пахта етиштириш юзасидан правление билан шартнома тузган эдим. Чигит қадашдан бошлаб ҳосилни йиғибтериб олгунга қадар мардонавор тер тўкдик. Якунда гектар ҳисобига 50,6 центнердан хирмон кўтарилди. Қабул пунктига 15,2 тонна дурдона топширилди. Натижада 9 минг 43 сўм даромад олдик. Унинг 5 минг 474 сўми иш ҳақига берилди.

Мусобақадошим Мастурахон Нодирова ҳам 3 гектар ерда деҳқончилик қилиб, 14,5 тонна оқ олтин тайёрлашга эришди. Даромад ҳам шунга яраша.

Хўжалигимизда ижара пудратига кенг йўл очилган. Шу кунларда пахтачиликда 135 та, дончиликда 14, боғдорчиликда 28, сабзавотчиликда 32, жами 100 та ижарачи звено фаоллик кўрсатмоқда. Уларнинг ҳаммаси жорий йилда мўл ҳосил етиштиришга аҳд этган.

Мамарасул ҲАЙДАРОВ,
«Ленинизм» колхозининг ижарачиси:

— Мен Ижара тўғрисидаги низомни ўқигач, ўзим бажарган ишларга бир карра назар ташладим. 1989 йили шартнома бўйича колхоздан 7 гектар ер олгандим. Бироқ уруғлик, ўғит ва техника сотиб олишга маблағим йўқ эди. Шунда правление қарз берди. Йил давомида 3 ўғлим ва бир қизимни қанотимга олиб, ҳаммамиз астойдил меҳнат қилдик. Ғўза парвариши билан боғлиқ барча юмушлар ўз вақтида, сифатли бажарилди. Ҳар сўмни тежаб-тергаб ишлатдик.

Айниқса, техникадан унумли фойдаланишга эришдик. Пировардида ҳар гектар ердан 30 центнер ўрнига 34 центнердан, жами 23,8 тонна пахта етиштирилди. Унинг ҳаммаси бункерлардан тўкилди. Колхоздан олган қарздан қутулгач, 10 минг сўм наф кўрдик.

Ёқубжон Маматазимов, Қурбон Пирматов каби ижарачилар ҳам ҳалол меҳнатлари эвазига кутилганидан зиёд даромадни қўлга киритдилар.

Ҳабибахон ХОЛОВА,
«Коммунизм» колхози сут-товар фермасининг ижарачиси:

— Бизда 6 та ижарачи звено ташкил этилган. Бултур мен ва дугоналарим Матлубахон Эргашева, Ҳабибахон Ҳакимова 80 бош соғин сигир олиб, ҳар биридан 3.000 килограммдан, жами 240 тонна сут соғиш юзасидан шартнома тузгандик. Йил мобайнида мардонавор меҳнат қилганлигимиз, сигирлар маҳсулдорлигини оширишга алоҳида эътибор берганлигимиз ўз самарасини кўрсатди. Ҳар бош говмишдан соғиб олинган сут 3.150 килограммни ташкил этди. Бу шартномада кўзда тутилганидан 150 килограмм кўп. Биз ўн икки ой ичида 11 минг 500 сўм иш ҳақи олган эдик. Йил охирида эса яна бир минг 800 сўм қўшимча ҳақ берилди. Бунақаси ҳеч қачон бўлган эмас.

Умуман, сут-товар фермамизда 430 бош соғин сигир ижарачиларга бўлиб берилган эди. Натижада ҳар бош сигирдан 2.995 килограмм ўрнига 3 минг 150 килограммдан, 1292 тонна сут соғиб олинди. Бунинг эвазига 403 минг сўм ўрнига 424 минг сўм даромад қилинди. Унинг 101 минг соф фойдадир. Эришилган ютуққа Усмонали Алихонов, Зебохон Абдувалиева, Турсуной Тўхтаматова каби ижарачилар айниқса катта улуш қўшдилар.

Бундан ташқари, ўтган йили пахтачиликда 433 та, сутчиликда 6, гўшт етиштиришда 8, қўйчиликда 12, паррандачиликда 2, боғдорчиликда 32 та ижарачи звено тузилган эди. Улар ҳам катта муваффақиятга эришдилар.

Тоҳиржон МАДАМИНОВ,
Охунбобоев номли колхознинг бош ҳисобчиси:

— Колхозимиз — иқтисодий бақувват хўжаликлардан. Ўтган йили пахтачиликда 103 та, дончиликда 29, сабзавотчиликда 35 та ижара пудрати асосида ишловчи звено ташкил этилган эди. Натижа салмоқли бўлди. Масалан, пахтакорлар 1359 гектар майдондан юқори ҳосил етиштирдилар. Ватанга 4392 тонна ўрнига 4529 тонна хом ашё сотилди. Ҳосилдорлик гектар ҳисобига 33,4 центнерга етди. 1988 йилда эски усулда ишлаганимизда бу кўрсаткич 22 центнерга тенг бўлган эди. Бунда албатта ижарачиларнинг ҳиссалари беқиёс. Тоштемир Расулов бошлиқ звенода 12 гектар майдондан 384 тонна ўрнига 458 тонна ҳосил етиштирилди. Ҳосилдорлик гектар бошига 38,2 центнерни ташкил этди. Тоштемир Расулов бошлиқ звенода 8 нафар колхозчи ишлайди. Мўл ҳосил саранжомланганлиги туфайли уларнинг ўртача ойлик иш ҳақи 180 сўмдан ошди. Бошқача айтганда, меҳнат аҳли сарфланган ҳар сўмга 72 тийиндан қўшимча ҳақ олдилар.

Бошқа соҳаларда ҳам аҳвол шундай. Хусусан, Абду рашид Умаров бошлиқ звено аъзолари 10,6 гектар ерга буғдой экишганди. Якунда ҳар гектардан 32 центнер ўрнига 54,8 центнердан ҳосил кўтарилди. Миришкорларнинг ойлик иш ҳақи 253 сўмга тўғри келди.

Абилжон Жўраев ва Эркинбой Жалолов икки гектар ердан пландаги 240 центнер ўрнига 669,2 центнердан помидор етиштиришди. Йил якунига кўра ижарачиларга 1306 сўм ўрнига 1698 сўмдан иш ҳақи берилди.

Ёки Ҳалимахон Қўлдошевани олайлик. 1,6 гектар ерга қизилча экиб, 1280 центнер ўрнига 2200 центнер ҳосил саранжомлади. Бунинг эвазига якунда 3159 сўм, белгиланганидан 1136 сўм кўп иш ҳақи олишга муваффақ бўлди.

Ҳа, ер ўз эгасини топганлиги сабабли ҳосилдорлик кескин кўтарилди. Агар колхоз бўйича 1988 йили 4078 минг сўм даромад қилинган бўлса, ўтган йили бу кўрсаткич 5800 минг сўмни ташкил этди. Унинг 2506 минг сўми колхозчиларга иш ҳақи сифатида тақсимланди. Улар якунда яна 810 минг сўм қўшимча ҳақ олдилар. Ҳозир колхоз кассасида 3500 минг сўм пул бор. У ижтимоий муаммоларни ҳал этишга сарфланади.

Бу борада, айтиш мумкинки, анчайин ишлар қилинаяпти. Меҳнаткашларнинг қурилиш материалларига бўлган талабларини қондириш мақсадида хом ғишт қуйиш цехи ишга туширилди. Пишиқ ғишт заводи, оҳак, бетон қоришмаси цехлари, консерва заводи барпо этилмоқда, 6 гектар майдонда эса теплица хўжалиги қад рослайди.

Холисхон ҒОЗИЕВА,
Димитров номли колхоз бригадасининг бошлиғи:

— Ўтган йили мавжуд 53 гектар ернинг ҳаммасини 9 та ижарачи звенога бўлиб берган эдик. Уларнинг фидокорона меҳнатлари туфайли ҳар гектар майдондан 50 центнер ўрнига 58,2 центнердан маккажўхори дони олинди. Жами 267 тонна ўрнига 308,5 тонна каҳрабо дон етиштирилди. Бу соҳадаги план 115,5 фоиз бажарилди. 10 тонна маккажўхори эса натура ҳолида ижарачиларга тақсимланди.

Маматқул Йўлдошев бошлиқ звено аъзолари 7 гектар ерга дон учун маккажўхори экишганди. Улар якунда гектар ҳисобига 70 центнердан, 49 тонна ҳосил етиштирдилар. Бунинг эвазига ижарачиларга 3,5 тонна дон натура ҳолида берилди. Бундан ташқари, улар бир минг 762 сўм иш ҳақи олишганди. Йил охирида яна 840 сўм қўшимча иш ҳақи берилди.

Шаҳобиддин Жумаев бошлиқ ижарачи звено ҳам 7 гектар ернинг ҳар гектаридан қарийб 70 центнердан, жами 48 тонна каҳрабо дон етиштирди. Унга 2,5 тонна маккажўхори натура ҳолида тақсимлаб берилди.

Правление, партия ташкилоти хўжаликда ижара пудратини кенг авж олдириш йўлида катта ташкилотчилик ишларини олиб боришаяпти. Бултур барча тармоқларда 186 та звено янги усулда ишлаган бўлса, жорий йилда уларнинг сони янада ортади.

Тошматали ЖУМАЕВ,
Киров номли колхоз боғдорчилик бригадасининг бошлиғи:

— Хўжалигимизда 76 гектар боғ бор. Унинг 32 гектари янги, 23 гектари эса мева беради. Бултур 14 гектар токзор, 6 гектар боғ, 3 гектар анорзор ижарачиларга тақсимлаб берилди. Самарами? Эл дастурхонига 120 тонна ўрнига 122,4 тонна узум, 50 тонна ўрнига 88,3 тонна мева ҳадя этилди. Бунинг эвазига 98,8 минг сўм, белгиланганидан 24,8 минг сўм кўп даромад олинди.

Эришилган ютуққа айниқса миришкор боғбонлар Абдуқодир Валиев ва Абдусалом Аҳмадалиев муносиб ҳисса қўшдилар. Биринчиси 3 тонна ўрнига 8 тонна 527 килограмм, иккинчиси 6 тонна 800 килограмм ўрнига 9 тонна 586 килограмм узум топширди. Уларнинг йиллик даромадлари 1300—1500 сўмни ташкил этди.

Шуни айтиш керакки, авваллари мевани йиғиштириб олишда исрофгарчиликка йўл қўйилар, маҳсулот сифатига кам эътибор бериларди. Боғлар оилаларга бўлиб берилгач, бунга барҳам берилди, ҳосилдорлик эса бирмунча ортди.

Меҳнат аҳлининг бу йилги аҳди янада баланд. Шу боис қишли-қировли кунларда ҳам боғ қатор ораларига ишлов бериш тўхтагани йўқ. Дарахтларга ишлов бериш, суғориш, сув йўлларини тартибга келтириш каби ишлар тезкорлик билан амалга оширилмоқда.

Иброҳимжон ШОКИРОВ,
«Социализм» колхози ем-хашак бригадасининг бошлиғи:

— Тўрт йилдирки, шу коллективга етакчилик қилаяпман. Ўтган йили 79 гектар ерга беда эккандик. Ҳар гектар майдондан 161 центнер ўрнига 201 центнер ҳосил кўтарилди. Бундан ташқари, 10 гектар пайкалда мўл уруғ етиштирилди. Бунда ижарачилар ҳиссаси катта. Масалан Тилаболди Мелиқўзиевга 10 гектар ер бириктирилганди. У шу майдондан 24 тонна пичан тайёрлади. Эвазига 1805 сўм иш ҳақи ва 905 сўм қўшимча ҳақ олди.

Тошканбой Ёқубов 13 гектар ерда деҳқончилик қилиб, ҳар гектаридан 181 центнердан, 23,5 тонна озуқа етиштирди. Акрамжон Абдуллаев, Ғайратжон Қодиров, Абдулла Ҳайдаров каби ижарачилар ҳам намуна кўрсатиб меҳнат қилишди. Даромад ҳам шунга яраша бўлди.

Қаҳрамон ИБРОҲИМОВ,
«Москва» колхозининг иқтисодчиси:

— Колхозимизда 1427 гектар суғориладиган майдон мавжуд. Унинг 1027 гектарида пахта, 52 гектарида сабзавот, 188 гектарида дон, 18 гектарида полиз маҳсулотлари, 142 гектарида эса ем-хашак етиштирилади. Пахтачиликда 15 та пудратчи бригада ва 11 та оилавий звено ташкил этилган. Бундан ташқари, сабзавотчиликда 65 та, полизчиликда 19, дончиликда 16, картошкачиликда 7, озуқачиликда 29 та ижарачи фаолият кўрсатмоқда.

Хосиятхон Шералиева эрта баҳорда правление билан шартнома тузиб, 10 гектар ерга чигит экканди. Сидқидил қилинган меҳнат самараси яхши бўлди. Гектар ҳисобига 31,7 центнердан, 31,7 тонна юқори сортли хом ашё тайёрланди. Топшириқ 113 фоиз бажарилди. Якунга кўра унинг қўлига 10.630 сўм пул тушди. Бошқа ижарачилар тўғрисида ҳам шундай дейиш мумкин. Улар планни зиёдаси билан уддалаб, 5 минг сўмдан 15 минг сўмгача даромад олдилар.

Дон етиштиришда ҳам ижара пудрати дуруст натижа бермоқда. План 158 фоиз бажарилгани бунинг исботи. Меҳнат муваффақиятида Содиқ Одилов, Раҳим Ёқубов каби ижарачиларнинг муносиб улуши борки, буни алоҳида таъкидлаш керак.

Бу йил янги усулда ишловчилар сафи янада кенгаяди. Правлениега тушаётган аризалар бунинг далилидир.

Мирзачўл районидаги Султон Сегизбоев номли совхозда кўкламги экиш мавсумига пухта ҳозирлик кўрилаётир. Хўжалик ремонтчилари мавжуд барча техника воситаларини созлаб қўйишди: 60 та чопиқ трактори, 33 та сеялка, 222 та борона марра чизиғига келтирилди.

СУРАТДА: совхоз директори Бегим Серников (ўнгдан иккинчи) ремонтчилар даврасида.

Б. ТОҒАЕВ олган сурат.

КЎЧАТ ЭКИНГ, БОҒ ҚИЛИНГ!

Ўзбекистондаги жами майдонларнинг фақат 5 фоизигина боғ, узумзорлардир, дов-дарахтлар ҳам шу ҳисобга киради. Яна бозорда нарх ошиб кетяпти, деб жиғибийрон бўлиб юрамиз. Шу ерлар фақат мева ва узум етиштиришгагина хизмат қилиб қолмай, экология вазиятини яхшилашга ҳам ёрдам бермоқда.

«Ўзбекистон» республика давлат-кооператив бирлашмаси ўлкамиздаги мева, узум ва сабзавот етиштирадиган жуда катта бирлашмадир, тармоқдаги ишлар аҳволи учун шу идора ходимлари зиммасига катта масъулият тушади. Ўрмон ва боғ икки ойлиги яқинлашиб келаётгани муносабати билан ЎзТАГ мухбири Г. Коваль ана шу бирлашма бош директори М. К. КАМОЛОВ билан суҳбатлашди.

— Маҳкам Камолович, хўш ҳозир ишларнинг аҳволи қандай?

— 390 минг гектар ерда боғ ва узумзорларимиз бор. Бу Ўзбекистон учун жуда кам, албатта. Бунинг устига сўнгги йилларда боғ-роғлар майдони тобора камайиб кетаётганлиги жуда ачинарлидир. Дарахтзорлар путурдан кетган, хўжаликлар уларга дурустроқ қарамайди. Бўлар-бўлмас баҳоналар билан дарахтлар ва буталар кесиб ташланмоқда, кўчатлар парвариши ночор. Дарахтлар нобуд бўлиб кетяпти. Ҳар йили 100 миллионга яқин кўчат экилсада, шулардан нари борса 30—40 фоизи тутиб кетмоқда. Масалан, беш йилликнинг тўрт йили мобайнида 69 минг гектар ерда боғ ва узумзорлар вужудга келтирилган эди. Шулардан 18 минг гектаригина ҳосил беряпти.

Бунга сира тоқат қилиб бўлмайди. Республика ҳукумати 1989 йил кузи —1990 йил кўкламида 100,7 миллион туп кўчат экишни белгилаб қўйган. Ўрмон хўжалиги давлат комитети, қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитети, Р. Р. Шредер номли боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси 110 миллион туп кўчат тайёрлаб қўйди. Аммо томорқа участкалари кенгайгани ва пахта майдонлари камайганини ҳисобга оладиган бўлсак, бу ҳам кам.

— Икки ойлик мобайнида бирлашма ходимлари нима ишлар қилишмоқчи?

— Очиғини айтсам, аҳвол ташвишли. Дов-дарахтлар сийраклашиб қолган. Қорақалпоғистон АССРда 50 фоиздан кўпроқ, Андижон, Сирдарё, Тошкент ва Хоразм областларида 20 фоиздан зиёд сийраклашган. Шунинг учун ҳам икки ойлик мобайнида биз боғ ва узумзорлар қаровини яхшиламоқчимиз. Дарахтлар ғуж бўлиб ўсиши керак, бу ҳосилдорликни кўтаришнинг муҳим резервидир. Ҳозир биз ўз олдимизга ана шундай вазифани қўйдик. Шу мақсадда боғбонларни моддий жиҳатдан рағбатлантириш тадбирларини кўрмоқдамиз.

Узум ҳосилдорлигини оширишнинг энг катта резервларидан бири — ток навдаларини сўриларга кўтаришдир. Тажриба шундан далолат бериб турибдики, шундай қилинса, ҳосилдорлик 1,5—2 баравар ортади. Афсуски, сўрилар ҳозирча жами узумзорларнинг 50 фоизида қўлланилмоқда. Хўжаликлар шунга мўлжаллланган цемент, сим, арматурани олишга олиб, лекин бошқа ишларга ишлатиб юбормоқдалар. Жойлардаги раҳбарлар ва мутахассислар сўрилар ишлаб чиқаришни кўпайтириш учун барча тадбирларни кўришлари, шу мақсадга ажратилаётган ресурслардан тўлиқ фойдаланишлари керак.

Кўпгина хўжаликлар илиқ келган ноябрь-декабрь ойларида кўчат экишмади. Шунинг учун ҳам кўкламда фақат жамоат секторининг ўзидагина 14,7 минг гектар ерда боғроғ, 9 минг гектар ерда узумзорлар бунёд этиш керак. Бу ҳазилакам иш эмас, шунинг учун ҳам барча кучларни сафарбар этиш, ҳаво очиқ келган кунларни ғанимат деб билиб, фойдаланиб қолиш керак.

Боғлар ва узумзорлар камида 50 гектарлик йирик массивларда бунёд этилиши лозим. Шундай қилсак, кейинчалик ихтисослашган бригадаларнинг иши осон кечади. Дарахт кўчатларини маҳаллий иқлим шароитларини ҳисобга олиб танлаш лозим. Қайта ишлаш корхоналарининг мавжудлигини ва шу тармоқни ривожлантиришнинг истиқболларини барвақтроқ пухта режалаштириб қўйиш керак.

Аҳолига ёнғоқ, бодом, анор, анжир, уноби жийда, хурмо, қорағат (смородина) ва хўжағат (малина) экишни маслаҳат берамиз. Бунинг учун кўчатлар сотилади. Кўчатга эҳтиёж йил сайин ортиб бораверишини таъкидламоқчимиз, кўчатзорлар эса ҳозирнинг ўзидаёқ эҳтиёжни қондиришга қодир бўлмай қолмоқда. Демак, янги кўчатзорлар зарур. Бу ишни мутахассислар билан мустаҳкам ҳамкорликда рўёбга чиқариш керак.

— Пировардида тармоқнинг истиқболи ҳақида икки оғиз сўзлаб берсангиз.

— Асосий мақсадимиз — аҳолини йил ўн икки ой мева билан, қайта ишловчи саноатни эса хом ашё билан таъминлашдир, бундан ташқари мамлакатнинг саноат марказлари аҳолисига ҳам шу маҳсулотлардан етказиб беришимиз керак. Бунинг учун боғ-роғларга қарашни яхшилаш, янгиларини бунёд этиш, деҳқончилик маданиятини кўтариш ва шу негизда ҳосилдорликни ошириш, етиштирилган маҳсулот сифатини яхшилаш лозим. Омборхоналар қувватини кўпайтириш, хўжаликлараро йирик пунктлар қуриш, мева ва узумни дурустроқ қайта ишлаш учун омборхоналарни замонавий ускуна билан жиҳозлаш керак. Хуллас, иш кўп. Биз ҳам шу катта юмушларга чап бермай, Ўзбекистонни витаминли маҳсулот етказиб берувчи энг йирик ўлкага айлантириш ниятидамиз.

ЕРДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИШ АСОСЛАРИ

Деҳқонлар олдида асрлар мобайнида икки вазифа туради. Биринчиси, одамларни тўйдириш, бунинг учун ерлардан баракали фойдаланиш керак. Иккинчиси, келажак авлодлар озиқ-овқат маҳсулотлари танқислигини сезмасликлари учун тупроқ унумдорлигини сақлаб қолишдир.

Ўзаро бир-бирини рад этадиган бу икки муаммони қандай қилиб келиштириш мумкин? Деҳқончилик илми бу мураккаб саволга шундай жавоб беради: алмашлаб экишни йўлга қўйиш даркор. Республикамизда ушбу муаммони бартараф этиш учун нималар қилинмоқда? ЎзТАГ мухбири Ю. Бондаренко Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик давлат кооператив комитети бошқармасининг бошлиғи Р. С. НАЗАРОВ билан шу ҳақда суҳбатлашади.

— Ренат Саидович, алмашлаб экишнинг қандай аҳамиятга эга эканлиги азалдан маълум. Республикамизда ушбу муаммони ҳал этишни нима сабабдан чўзиб юборишди?

— Гапингиз тўғри, бу деҳқонлар ва қишлоқ хўжалик мутахассислари олдида турган доимий вазифадир. Лекин алмашлаб экиш йўлида забардаст бир қўл турар эдики, уни қайириб ташлашга ҳеч ким журъат этолмасди. Пахтакор хўжаликларда алмашлаб экишни қўлланишда энг аввало пахта хом ашёси тайёрлаш юзасидан давлат топшириқлари бажарилишини кўзда тутиш лозим бўларди. Пахта плани йилдан-йилга ошиб борганлиги сабабли, алмашлаб экишни жорий этиш тобора афсонага айланиб, амалга ошмайдиган бўлиб қолди.

Фақат кейинги йилларда пахта етиштириш план топшириқлари маромига келтирилиши муносабати билан деҳқончиликнинг илмий асосланган системасини, жумладан унинг асосий бўғини — пахта-беда алмашлаб экишни жорий қилишнинг қулай имконияти пайдо бўлди.

— Қачон бурилиш бўлди?

— Бу ишга 1985 йилда жиддий киришдик. Юзага келган аҳволдан энди кўз юмиш мумкин эмасди. Ўша вақтда хом ашё тайёрлаш кўпаймас, ҳосилдорлик камайиб борарди. Айни вақтда тупроқ кундан-кунга яроқсиз аҳволга келар, озуқа йўқлиги сабабли чорвачилик инқирозга юз тута бошлаганди. Иложсиз қолинганди.

Ўтган йилнинг ўзидаёқ 2 миллион гектардан ортиқроқ майдонда алмашлаб экиш жорий этилди, бу ҳайдаладиган ерларнинг 73,2 фоизини ташкил этади. Пахтачиликда 1874 минг гектар ерда алмашлаб экиш қўллана бошланди. Бу жами пахта майдонининг қарийб тўртдан уч қисмига тенгдир. Шоликорликда ҳозирча унчалик катта силжиш бўлгани йўқ: бу соҳада ҳайдаладиган ерларнинг қарийб ярмида алмашлаб экиш жорий этилган.

— Ренат Саидович, сиз ўртача рақамларни келтирдингиз, лекин жойлардаги аҳвол қандай?

— Республикамизда ишлар қандай эканлигини билишингиз учун яна ўртача рақамлардан гап бошламоқчиман. Пахта майдонининг умумий салмоғи 73,5 фоиздан 68,3 фоизга тушиб қолди. Бедапоялар эса тўрт фоиз ортди. Фақат қўшимча ем-хашак етиштирибгина қолмай, ерларга дам бердик, парваришладик.

Энди минтақаларга бир назар ташлайлик. Фарғона областида ҳайдаладиган ерларнинг амалда ҳаммасида алмашлаб экиш қўлланилмоқда. Тошкент, Самарқанд, Наманган областларида 80 фоиз ерда алмашлаб экиш жорий этилган. 29 та район ва 432 та хўжаликда алмашлаб экиш муваффақиятли ўзлаштирилди.

Қизиғи шундаки, деҳқончиликнинг илмий асосланган системасини ўзлаштириш пахтачилик самарадорлигини оширишга олиб келди. Эсингиздами, пахта яккаҳокимлиги тарафдорлари мамлакатга пахта керак, деб жар солишарди. Ерларнинг бир қисмига беда экиб, қарабсизки, кўпроқ пахта олдик. Ўтган йили гектар бошига 26,9 центнер, ёки 1986 йилга нисбатан икки ярим центнер кўп ҳосил олинди.

Алмашлаб экишни ўзлаштирган хўжаликлардан намуна олса арзийди. Чунончи, Наманган районидаги Свердлов номли колхоз ўтган йили ҳар гектар ердан 34,1 центнердан ҳосил йиғиштириб олди. Сариосиё районидаги Карл Маркс номли колхоз ҳам шундай ҳосилдорликка эришди. Қизилтепа районидаги «Москва» колхозининг пахтакорлари 33 центнердан ҳосил кўтаришди. Мен бундай мисолларни кўплаб келтиришим мумкин.

— Мисоллар кўплиги аниқ, лекин сиз республикамиздаги 432 та хўжаликни мисолга келтирдингиз. Қолганлари-чи?

— Қолганларими? Улар ҳозирча, орқада. Баъзиларнинг эса аҳволи жуда ночор. Чунончи, республикамизда кейинги уч йилда алмашлаб экиш учун ўзлаштирилган ерлар 12 фоизни ташкил этса, Қорақалпоғистон АССРда бу кўрсаткич 9 фоиз, Андижон областида эса 10,7 фоиз пасайиб кетди.

Қарийб бир ярим мингта хўжалик текширилди. Уларнинг 60 тасида алмашлаб экиш ерларнинг уч баравардан камроқ қисмида, 232 тасида қарийб ярмида ўзлаштирилган. Бундай нохуш рақамларни яна келтиришим мумкин. Бу усулни жорий этиш суръатлари пастлиги ҳам кишини қониқтирмайди.

— Бунинг сабаби нимада?

— Деҳқончиликнинг асосий қонун-қоидаларини билмасликда. Хўжаликларнинг раҳбарлари, мутахассислари ялпи кўрсаткичлар пасайиб кетишидан қўрқишади. Улар пахта экиладиган ерларнинг бир қисмини алмашлаб экишга ажратиш натижасида ўша ердан олинадиган пахта ҳосилдорликнинг ўсиши ҳисобига қопланишини тушунмаяптилар. Юқорида бунга анча мисоллар келтирган эдим, яна такрорлаб ўтиришнинг ҳожати бўлмаса керак.

Айни вақтда мутахассисларнинг бир қисми бедасиз алмашлаб экиш йўлидан бориб, пахтага янада зўр беришмоқда. Уларда алмашлаб экиш фақат қоғозда акс этмоқда, аслида эса тупроқнинг унумдорлиги пасаймоқда, вилт касаллиги кўпаймоқда ва охир-оқибатда пахта ҳосилдорлигига путур етмоқда.

Баъзи мутахассислар эса бошқачароқ йўл тутишиб, айёрлик қилишмоқда. Масалан, учта далада эмас, балки иккита далада алмашлаб экишни ўзлаштириб, беда экишмоқда. Ваҳолонки, фан фақат дастлабки усулгина асосий экиндан салмоқли қўшимча ҳосил олиш мумкинлигини аниқ исботлаб берган. Айни вақтда ана шу илғор усулни ўзлаштиришга халақит берилмоқда. 1985 йилда 482,3 минг гектар ерда, ўтган йили эса атиги 480,2 минг гектар ерда алмашлаб экиш жорий этилди. Кўриб турибсизки, бу ишда орқага кетилган. Агар очиғини айтадиган бўлсам, Фарғона, Самарқанд ва бошқа баъзи «илғор» областларда бедани фақат иккита далада етиштириб, алмашлаб экишни қўлланишмоқда. Нима бу, кўзни боғлашга уринишми? Ахир, биз ўзимизни ўзимиз алдаяпмиз-ку.

— Ренат Саидович, нуқул пахта ҳақида гапираяпмиз. Шоличилик ва сабзавотчилик хўжаликларида нималар бўлаяпти? Ахир уларга ҳам алмашлаб экиш зарур-ку?

— Мутлақо тўғри. Лекин шоли ва сабзавот мутахассиси бўлмаганлигим сабабли, булар ҳақида умуман гапирсам, 78 та сабзавотчилик хўжалигида 667 та майдонда алмашлаб экиш жорий этилди. Ана шуларнинг фақат 456 тасидагина ёки 68,3 фоизида алмашлаб экиш ўзлаштирилди.

Шоличилик совхозларида 327 та майдонда алмашлаб экиш қўлланилди, 143 та хўжаликнинг ярмидан камроғида бу усул ўзлаштирилди. Шундай қилиб, ҳали амалга ошириладиган ишларимиз жуда кўп. Шолипояларда алмашлаб экишни жорий этмаслик бегона ўтларнинг кўпайишига, шоли ҳосилининг ифлосланишига олиб келади. Сабзавотчиликда эса ҳосилдорлик камаяди. Умуман сабзавотчилик соҳасидаги ишлардан кўнглимиз тўлаётгани йўқ. Қаёққа қараманг, нобудгарчилик.

Сўзимнинг охирида шуларни айтмоқчи эдим: деҳқон ерни минг йиллардан бери ардоқлаб келади, уни асраб-авайлайди, бунинг эвазига ер уни боқади. Лекин бизни тўйғазаётган она ердан оқилона фойдаланмаслик натижасида у деярли ҳолдан тойди. Ҳосилдорликнинг асосий қисми — ер чириндилари кескин камайиб кетди. Ерга бир қаранг: унинг ҳатто ранги ҳам ўзгарган. Ердан оқилона фойдаланиш бугунги кундаги асосий вазифамиздир. Ўзимизнигина ўйлаб, ундан иложи борича кўпроқ ҳосил етиштириб қолмасдан, айни вақтда фарзандларимиз ва набираларимиз учун ҳам ерни авайлаб асрашимиз керак.

ДУШАНБЕДА МИТИНГ

ДУШАНБЕ, 18 февраль. **(ТАСС махсус мухбирлари В. Зенькович, В. Гондусов).** Эрта тонгданоқ Тожикистон пойтахти марказига халқ йиғила бошлади. «Тожикистон» меҳмонхонасига яқин ерда милиция, ички қўшинлар ва Совет Армияси бўлинмалари одамларнинг йўлини тўсди. Ҳуқуқ-тартибот органларининг вакиллари яқин атрофдаги одамлар истиқомат қиладиган даҳаларда тартибсизликлар чиқмаслиги учун ҳамда транспорт ҳаракати бузилишининг олдини олиш мақсадида намойишчиларни республика Министрлар Совети биноси олдидаги майдонга ўтказмадилар.

Тўпланган кишилар бир қанча норасмий ташкилотлар ва баъзи дин пешволарининг ваъдаларини дастак қилиб, ўзларини майдонга ўтказиб юборишни талаб қилдилар. Бу воқеада республика раҳбарияти муросага борди: Душанбе шаҳрида фавқулодда ҳолат амал қилаётганига қарамай, намойишчиларга стадионларнинг бирида митинг ўтказиш таклиф қилинди.

Бироқ одамлар бу ердан кетишни хоҳламадилар. Фақат Тожикистон мусулмонларининг қозиси ҳожи Акбар Турадмулзоданинг даъватидан кейингина тўпланган одамлар Душанбе чеккасидаги шаҳар киноконцерт зали олдига бордилар. У ерда неча ўн минг киши тўпланди.

Митингда байналмилалчи жангчилар ҳуқуқ-тартиботни таъминлашда фаол ёрдам беришди.

— Бу ерда 400 га яқин йигитимиз бор, — дейди СССР халқ депутати, байналмилалчи жангчи Ризоали Ожиев. — Митинг қилиш мумкин, лекин қон тўкилишига яна йўл қўйиб бўлмайди, деб ҳисоблайман. Барча масалалар фақат тинч йўл билан ҳал этилиши даркор.

Митингда фақат душанбеликлар эмас, республика пойтахти яқинидаги районларнинг аҳолиси ҳам тўпланди. Одамлар ижтимоий ноқулайликлар: уй-жой, озиқ-овқат, дори-дармонларнинг етишмаслиги тўғрисида гапирдилар.

— Ур-йиқитлар ва бебошликка келганда, бу воқеаларнинг ҳаммаси республика тақдирини ҳал этишда аҳолининг кенг қатламлари иштирокидан наф кўрмайдиганларгагина фойдалидир, — дейди душанбелик И. Семенов.

* * *

СССР Ички ишлар министрлигининг муваққат матбуот марказида ТАСС мухбирларига хабар қилишларича, Тожикистон ССРда ички ишлар органлари бебошликларнинг мутасаддилари ва фаол қатнашчиларини аниқлаш юзасидан ғайрат билан ишламоқдалар. Ҳозирдаёқ йигирма кишига қарши жиноий иш қўзғатилди.

СИНОВ ДАМЛАРИ

Чорва қишловининг долзарб дамлари ўтиб бораяпти. Омилкор ферма ходимлари шу кунларда ўтган хўжалик йилида қилинган ишларга чуқур назар ташлаб, сабоқлардан тўғри хулоса чиқариб, янгидан-янги марралар сари интилмоқдалар. Бекобод районидаги «Далварзин» совхози сутчилик фермасига борганимизда ҳам ана шундай вазиятнинг гувоҳи бўлдик. Мутахассислар синов дамларининг соз ўтиши учун ҳамиша ҳушёр турибди. Ҳар куни эришилган натижалар якунланиб, ғолиблар номлари тилга олинмоқда. Улар орасида Муқаддас Раҳимова, Гулнора Йўлдошева, Тожихон Саидова сингари серғайрат сигирсоғарларнинг исму шарифлари кўп такрорланаяпти. Уларнинг ҳар бири қарамоғида 20—22 бошдан соғин сигир бор. Ферма пешқадамлари кунига ҳар говмишдан 10—12 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олишмоқда.

— Илғор чорвадорларимиз қаторида Баҳром Жабборовнинг исмини алоҳида таъкидлаш керак, — дейди зоотехник Жўрабой Данилов. — У ўтган йили ҳар бош сигирдан режадаги 3.200 ўрнига 3.400 килограммдан сут соғиб олди. Ана шундай фидокорларнинг ғайрати туфайли бултур давлатга 1.400 ўрнига 1.561 тонна сут, 230 тонна гўшт топшириб йилни ёруғ юз билан якунладик.

Фермада ҳар 10 кун якунига кўра ғолиблар кўчма вимпел ҳамда 60 сўм пул мукофоти билан тақдирланишмоқда. Шунингдек, чорвадорларнинг мириқиб дам олишлари учун барча шарт-шароит яратилган. Янги ташкил этилган қизил бурчакда газета-журналларнинг сўнгги сонлари турибди, радио-телевизор чорвадорлар хизматида.

Азаматлар бутун куч ва маҳоратларини беш йилликнинг сўнгги йилини зафарли якунлаб, КПСС XXVIII съездини ёруғ юз билан қаршилашга сарфламоқдалар. Фермада икки йилга етадиган озуқа жамғарилган. Лекин бу исрофгарчилик учун асос бўлолмайди. Емхашак тайёрловчилар буни яхши билишади. Қишнинг асосий қисми ортда қолди. Аммо халқимизда «Қишнинг бир куни ҳам қиш» деган нақл бор. Далварзинлик чорвадорлар ҳар қандай қийинчиликка шай туришибди. Буни уларнинг шу кеча-кундуздаги шижоатли меҳнатларидан ҳам билиш мумкин.

У. МУҲАМЕДОВ.

Риштон районидаги Навбаҳор посёлкасида жойлашган 3-паррандачилик фабрикаси коллективи Озиқ-овқат программаси ижросига муносиб улуш қўшмоқда. Ўтган йили паррандабоқарлар пландаги 650 тонна ўрнига 680 тонна парҳез гўшт сотдилар. Улар ўн иккинчи беш йилликнинг якунловчи йилида ютуқларни янада кўпайтириш учун меҳнат беллашувини авж олдирмоқдалар. Жамоатчи мухбиримиз У. ҚЎШВОҚОВ олган ушбу суратда социалистик мусобақада олдинги сафда бораётган паррандабоқар Ҳурматой Шокировани кўриб турибсиз.

Агросаноат: қайта қуришга нима халақит бераяпти?

ГЎШТ ЕТАРЛИ БЎЛАДИМИ?

НАМАНГАН ОБЛАСТИДАГИ ИХТИСОСЛАШГАН ХЎЖАЛИКЛАРДА ИШНИНГ БОРИШИГА ҚАРАГАНДА ЯҚИН ОРАДА АҲВОЛ ЎЗГАРМАЙДИ.

Ихтисослашган хўжаликларда гўшт етиштириш ғояси аввалига жуда тез амалга ошиши мумкиндек кўринганди. «Чорвадор» совхози ташкил этилганидан сўнг тўрт ой ўтиши билан маҳсулот бера бошлаган, январь ойида давлатга 8 тонна чўчқа гўшти ва 38 тонна мол гўшти етказиб берилганди.

Жуда соз! Бироқ зарбдор рақамлар ортида бошқа нарсаларни ҳам кўриш мумкин. Совхознинг ўзида атиги 8 тонна мол гўшти етиштирдилар. Қолган 30 тоннасини бошқа хўжаликлардан сотиб олишди.

Хўш, хўжалик етарли миқдорда гўшт тайёрлашига нима халақит берди? Ташкилий давр қийинчиликларини баҳона қилиш мумкин. Дарҳақиқат, қийинчиликлар етарли, бинобарин, гап фақат бу қийинчиликларда эмас. Энди ўзингиз ўйлаб кўринг: барча оғилхона ва чўчқахоналар эскириб қолган. Қанча уринишмасин, бу оғилхона ва чўчқахоналарга 1335 бош йирик қорамол ва 2160 бош чўчқа сиғиши мумкин, холос. Бинобарин, лойиҳадаги қувватга чиқиш учун бу ерда 5 минг бош сигир новвослари билан 27 минг бош чўчқа боқилиши керак. Совхоз 1992 йилда ҳозир райондаги барча хўжаликлар топшираётганига нисбатан камида 2 минг тонна кўп гўшт етиштириши зарур.

Бу иш осонликча бўлмаслиги тушунарли. Жиддий тайёргарлик кўриш керак. 10,5 миллион сўм турадиган чўчқачилик комплекси қурилиши мўлжалланмоқда. Ундан кейин молхоналар қуришга киришадилар. Бироқ... чўчқачилик комплексининг лойиҳа-харажат ҳужжатларини тайёрлашга ҳатто киришганлари ҳам йўқ. Демак, молхоналар ҳақида гапирмаса ҳам бўлади.

Совхозда бошқа муаммоларни ҳал этиш истиқболларини ҳам илғаб бўлмаяпти. Энг аввало молиявий муаммоларни ҳал этиш керак. Шартномага биноан «Чорвадор» совхозини қарамоғига олган «Гўшт» республика ишлаб чиқариш бирлашмаси уни молиявий жиҳатдан таъминлаши даркор. Аммо шу вақтгача у атиги 50 минг сўм пул берди. Область агросаноат уюшмаси бирлашмага нисбатан анча сахий чиқиб қолди: хўжалик ана шу уюшма ажратган 600 минг сўм пулни янги техника сотиб олишга, яйловларни яхшилашга сарфлади.

Бу ишлар ўтган йилиёқ қилинган эди. Ажратилган барча маблағлар ўшандаёқ сарфлаб бўлинганди. Янги йилни қарздан... бошлашга тўғри келди. Банкдан 120 минг сўм пул қарз олинди. Чунки ҳалигача бутун техниканинг ҳисоби қилинмаган. Ишлаб топилган пуллар эса ҳозирча харажатларни қоплашга етмайди. Энг кам иш ҳақи фондининг ўзи 35 минг сўмни ташкил этади. Бунга озуқага, яқинда бошланадиган экиш даврига кетадиган харажатларни ҳам қўшиш керак.

Афсуски, бу муаммолар «Гўшт» республика ишлаб чиқариш бирлашмаси раҳбарларини заррача ташвишга солмаётганга ўхшайди. Бу ташкилотнинг иккинчи ихтисослашган хўжалик — «Чуст» совхозига муносабати хулосамиз тўғри эканлигини тасдиқлайди.

Бирлашма уни аввалига ўз тасарруфига олди. Шу заҳотиёқ панд берди: совхоз январь ойида биринчи квартал учун режалаштирилган 1575 тонна шулханинг атиги 100 тоннасини олди. Энди эса хўжалик умуман ҳеч нарса олмайди. Чунки «Чуст» совхози... область агросаноат уюшмаси қарамоғига ўтказилди. Бу уюшмадан ҳам ёрдам кутиш мумкин эмасга ўхшайди. Область агросаноат уюшмаси хўжалик ташкил этилган кундан бошлабоқ янги совхоз тақдирига амалда бефарқ муносабатда бўла бошлади.

Чорвадорлар ўз кунларини ўзлари кўришларига тўғри келди. Хўжаликлараро бўрдоқичилик пункти фойда олаётганлиги сабаблигина ўзларини «асраб» қолишди. Совхоз ана шу бўрдоқичилик пункти негизида ташкил этилганди. Бироқ аввал йиғилган маблағлар узоққа етмади — январь ойининг ўзидаёқ бир ярим миллион сўм қарз олишга тўғри келди.

Шундай қилиб «Гўшт» республика ишлаб чиқариш бирлашмаси қарзга ботган совхоздан воз кечди. Баҳонани қаранг, ўзлари ҳам унча бой эмас эмишлар. Боз устига, яқин йилларда хўжаликда гўшт етиштиришни кўпайтириш режалаштирилмаяпти.

Бунисига ҳам ишондик. Лекин бошқа бир нарса кишини ажаблантиради: буларнинг ҳаммаси илгари ҳам маълум эди. Шундай экан, шовқин-сурон солишнинг, бирининг дўпписини иккинчисига кийғазишнинг ҳожати бормиди? Вилоят яқин орада ваъда қилинган гўшт мўл-кўлчилиги ўрнига умуман бундай маҳсулотдан маҳрум бўлиб қолмасмикин?

Ниҳоят, вилоят аҳолиси ҳамёнига яна бир бор зиён келтирган бундай пала-партишликлар учун ким жавоб беради?

Н. ХЎЖАЕВА,
ЎзТАГ мухбири.

Чорва қишлови назорат остида

ҚУМҚЎРҒОН: аҳвол ер билан осмон

ҚЎРИБ КЎНГИЛ ҚУВНАЙДИ

Гагарин номли давлат наслчилик заводи қўйчивонлари шундай дейишаяпти: биз учун ҳақиқий қишлов янги йилдан бошланди, қор-ёмғирга, изғирин совуққа қарамасдан, у жуда кўнгилдагидек ўтаётир. Чунки улар ёз ёпинчиғингни қўйма, қишда ўзинг биласан, деганларидек, аввалдан тараддуд кўришганди. Бепоён Боботоғ яйловларида ҳозир 53 минг 300 бош қўй қишламоқда. 75 отар қўйни туну кун яйратиб юрган чўпонларнинг қай бири билан суҳбатда бўлманг, сурувимизга, ўзимизга иссиқ жой бор, озуқа етарли, ҳозирча қийинчилик сезганимиз йўқ, дейишади. Ҳар отар ҳисобига 15 тоннадан майдаланган тўйимли хашак жамғариб қўйилган. Кунига бир бош қўйга 300 граммдан омихта ем берилаётир. 47 та транспорт воситаси бевосита чорвадорлар хизматида. Чўпонларга ёрдам кўрсатиш учун қўшимча 62 киши сафарбар этилган. Раҳбарлар ва мутахассислар фермаларни оталиққа олишган, улар тунда сурувларнинг яйратиб боқилаётганлигини назорат қилишдан ташқари чорвадорларнинг эҳтиёжини қондиришда амалий ёрдам кўрсатишмоқда.

— Чорвачилик доимий эътибор ва ғамхўрликни талаб қиладиган иш, — дейди хўжалик бош зоотехниги Ҳамза Қорабоев. — Тармоқда бугунги ишни эртага қолдириб бўлмайди. Аксинча, эртанги кун ғамини барвақтроқ кўриб қўйиш керак. Қишлов учун 10 минг тонна дағал хашак, 560 тонна омихта ем жамғарган эдик. Ҳар куни 15 тоннага яқин майдаланган хашак сарфланмоқда. Биз учун қиш бултургига қараганда қулай келаётир. Қор-ёмғир сероб бўлишига қарамасдан ҳаво илиқ. Қўйлар бемалол яйловда ўтламоқда.

Якунланган йилда чорвадорларимиз чакки ишлашмади. Давлатга 519 тонна гўшт, 17 минг дона қоракўл тери, 89 тонна жун топшириб, планларни ортиғи билан адо этдик. Чорвадор хўжаликларга 5.062 бош зотли қўчқор ва совлиқ сотдик. Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра тармоқдан 560 минг сўм фойда олиниши кўзда тутилаётир. Қишловни соз ўтказишимиз жорий йил режаларимизнинг муваффақиятли бажарилишига хизмат қилади. 1990 йилда эл дастурхонига 500 тонна қўй гўшти етказиб берамиз. Давлатга 15,4 минг дона сур ва бир рангдаги қоракўл тери сотамиз. 17 минг бош қўзини ўстиришга қолдирамиз.

Бултур ҳар юз бош совлиқдан 125 бошдан қўзи олиб, 430 бошини ўстиришга қолдирган илғор бош чўпон Йўлдош Ғўччиев отарида 712 бош совлиқ қишловни бехатар ўтказмоқда. 1-фермадан Номоз Ражабов, 2-фермадан Сафар Йўлдошев, Шамси Шодўзов, 3-фермадан Хуррам Жўраев, Маматқул Furboқулов кабы пешқадам чўпонлар бошчилик қилаётган отарларда ҳам чорва қишлови намунали ўтаяпти. Шуни таъкидлаш кераккн, совхоз дирекцияси, партия, касаба уюшмаси ташкилотлари чорва қишловини намунали ўтказиш бўйича белгиланган тадбирларида ферма ва отарлар ўртасида социалистик мусобақани ташкил этишга алоҳида эътибор беришган. Ҳозир фермалар беллашувида Холбой Мадартов бошлиқ 1-ферма қўйчивонлари пешқадам. Ферманинг 1-отарида янги йилнинг ўтган даврида бир бош ҳам қўйнинг чиқим бўлишига йўл қўйилмади.

75 отар қўй боқилаётган яйловлар юз минг гектарни ишғол этган, фермалар оралиғи 70—80 чақиримлигига қарамасдан чорвадор оилалардан вақти-вақтида хабардор бўлиб, кундалик эҳтиёж молларини етказиб беришга ҳаракат қилинаётганлиги ҳам чўпонларнинг кўнгиллари тўқ бўлиб меҳнат қилишларида муҳим аҳамият касб этаётган бўлса ажаб эмас.

ШУНДАЙ ҲОЛ БЎЛМАСАЙДИ

Яхши ҳамки бахтимизга область агросаноат уюшмаси ветеринария бўлимининг бошлиғи Шайдулла Улашев ўзи билан машинада резина этигини олиб юрган экан, акс ҳолда «ВЛКСМ 30 йиллиги» совхозининг 1-сутчилик фермасида жониворлар қандай қишлаётганини ўз кўзимиз билан кўришимизнинг асло имкони бўлмас эди. Дарвозадан ичкарига киришимиз билан нақд тиззадан лой кечиб юришга тўғри келди. Аммо ҳаммадан ҳам бошланғич партия ташкилоти секретари ва касаба уюшмаси комитети раисига жабр бўлди. Улар ферма ҳовлисидаги аянчли аҳволдан олдин бехабар эканлармн, бизга эргашиб юрамиз деб ботинкаларию нафис этиклари лой билан бир текис шувалиб қолди. Зарбдор тармоққа панжа орасидан қараш ҳам эви билан-да. Наҳотки областдаги кенг тармоқли хўжаликда шу пайтгача чорвачиликка шундай муносабатда бўлишса, деб ҳайратдан ёқа ушлайсан киши. Тўғри, ёғоч, тахта, шифер ёки цемент кам. Лекин тош-шағал-чи? Ёзнинг қуруқ, илиқ кунларида ферма ҳовлисига тош-шағал тўшаб чиқилса, бугунги қор-ёмғирли кунларда фақат сигирсоғарлар ёки подачилар эмас, аввало хўжалик раҳбарларининг ўзлари ҳам қийналмасдан, хижолат тортмасдан тўрт томонга бемалол юришаверарди. Ҳозир-чи, тўғри йўлни қўйиб, шилтадан юришга мадори йўқ сигирлару бузоқларнинг олдига новвослар боғлаб қўйилган айвонлардан юришга мажбур бўлишаяпти.

Аслида фақат жониворлар эмас, ҳатто бу ерда меҳнат қилаётган чорвадорлар бир азобда кун санаб, қишнинг тезроқ тугаб, ёз келишини интиқлик билан кутишмоқда. Фермада кам эмас, 590 бош қорамол, жумладан 182 бош сигир, юз бош бузоқ, 50 бош ғунажин, 95 бош қочириш ёшидаги ғунажин бор.

Якунланган йилда давлатга гўшт, сут сотиш топшириқларининг барбод бўлиш сабабларини ҳам бошқа ердан эмас, худди тармоққа лоқайд муносабатдан қидириш жоиз. Эл дастурхонига белгиланганидан 93 тонна гўштни, 43 тонна сутни кам етказиб беришди. Жорий йилда эса улар олдида турган вазифа янада мураккаб, 1.088 тонна сут етиштирилиб, унинг 943 тоннаси давлатга сотилиши лозим. 249 тонна гўшт топширишлари керак.

Сирасини айтганда, ҳақиқий синов давом этаётган бўлса-да, хўжалик чорвадорлари, тармоқ билан бевосита шуғулланаётган мутахассислар аллақачон шошиб қолишган. Уларни довдиратган нарса йирик сутчилик фермаси ҳовлисининг юриб бўлмас даражада лой-шилталиги эмас, говмишлар соғиладиган биноларнинг ҳам ёзда сифатли ремонт қилинмаганлиги, деразаларнинг аксариятида ойна йўқлиги, сигирсоғарлар иссиқ кийимлар билан тўлиқ таъминланмаганлиги ҳамдир. Нимасини айтасиз, сигирсоғарлар ҳатто резина этик билан тўлиқ таъминланмабдилар. Шундай бўлгач, тонг қоронғилигида, изғирин совуқда лой кечиб, сигир соғадиган хотин-қизлар аҳволини бир карра кўз ўнгингизга келтириб кўринг-а.

Ёки сенаж бостирилган чуқурликда этигининг ярми лойга ботган отахоннинг белкурак билан сенажни чопиб олиб, тележкага юклаётганини кўрганда ичичингиздан ачинмайсизми?

— Бир қатлами чириб, лой билан қоришиб қолган сифатсиз сенаж соғин сигирларга ёки бугун-эрта бузоқлайдиган сигирларга берилса, соғлиғига таъсир қилмайдими? — сўрадик бош зоотехникдан.

Зиёдулла Алманов сенажнинг қай аҳволда эканлигини кўриб, лом-мим дея олмади. Нима ҳам десин, ахир бултур 120 бош сигир касалликка чалиниб, мажбуран гўштга топширилганлигини яшириб бўладими? Ҳозир эса бир кунда ҳар сигирдан соғиб олинаётган сут 6—7 килограммдан ошмаётир. Қиш фаслида моллар маҳсулдорлиги камаяётганлигини об-ҳавонинг совиганлигидан, деб изоҳламоқчи бўлишади. Ҳа, об-ҳаво совиб туради. Ахир, қиш фаслининг табиати шунақа. Унга аввалдан шай турилиши керак эмасмиди?

СУТНИНГ ҚАДРИ СУВЧА ЭМАСМИ?

Чорва қишловига ҳозирлик деганда баъзилар фақат озуқа жамғариш ёки ферма ҳовлисини, сигирхоналарни нари-дан-бери созлашни назарда тутишади. Аслида бундай эмас. Энг муҳими — йилнинг уч юз олтмиш беш кунида ҳам тиним билмай меҳнат қиладиган, дам олиш куни ёки байрам нима эканлигини унутиб қўйган чорвадорларга ғамхўрликни ўрнига қўймасдан туриб, ишимиз ўнгидан келиши амри-маҳол-ку. Тасаввур қилинг: сигирсоғар изғирин совуқ бўладими, қор ёки жала ёғадими, барибир, тонгсаҳарда, ҳали юлдузлар сўнмасидан ширин уйқуни тарк этиб, ферма томон йўл олади. Говмишларнинг елинини илиқ сув билан ювади. Охурларга озуқа солиб, сўнгра сигирларни соғишга киришади. Агар унга 25 бош сигир бириктилган бўлса, уларни соғиши учун камида икки соат вақт кетади. Шу билан сигирсоғарнинг иши ниҳоясига етадими? Асло. У соғилган сутни ўлчаб топширади. Сўнгра бўшаган идишларни ювиб, кейин уйига эрталабки нонушта қилиш учун кетади. Сутчилик фермасида сигирсоғарлар учун алоҳида хоналар жиҳозланган, гилам ва кўрпачалар тўшалган, телевизор қўйилган, ювиниш хонаси ҳам бор. Лекин сигирсоғарнинг бундай жиҳозлар қўйилган хоналарга эмин-эркин кириб ўтиришга вақти йўқ. У уйига бориб, болаларига нонушта тайёрлаши, уларни едириб, кийинтириб, мактабга кузатиши ёки болалар боғчасига олиб бориши керак. Ўзи-чи, гоҳида бир бурда нонни танаввул қиладими ёки йўқми, яна фермага келиб, соғин жойни тозалайди. Тушликка бориб қайтгач, яна кечки соғин ташвишлари бошланади. Хуллас, ҳар куни ана шундай сермашаққат юмушлар такрорланаверади. Демоқчимизки, сигирсоғарларга ҳам осон тутиб бўлмайди. Кошки ана шундай сермашаққат меҳнат қадр-қиммати ўрнига қўйилса, ундан моддий манфаатдорлик кўнгилдагидек бўлса. Биз пахтакорлар меҳнати серташвиш деймиз-у бевосита дастурхонимизга сут, қаймоқ, қатиқ, пишлоқ, сариёғ етказиб бераётган чорвадорлар меҳнати оғир эканлигини ҳис этмаймиз.

«ВЛКСМ 30 йиллиги» совхози фермаси қошида истиқомат қиладиган сигирсоғар Гулхан Сафарова хонадонида бўлдик. Ёш боласи борлиги учун унга бириктилган сигирларни қайнсинглиси Салима Сафарова соғаётир. Ҳаво совуқ. Боз устига ёш болали хонадон гоҳида илиқ бўлса, гоҳида ташқаридагидан ҳам совуқроқ. Сабаби — уйни иситиш учун кўмир йўқ. Ҳали ҳам турғунлик йиллари иллатларидан тамоман қутула олмаганмиз. Гулхандан нима камчиликлар бор, деб сўрасак, бош ёрилса, дўппи остида деганларидек, биз билан ёнма-ён турган хўжалик раҳбарлари обрўсига путур етказмайин, деган истиҳолага борибми, «Ҳамма нарса етарли, камчилик йўқ», — деди.

— Наҳотки оилада ҳеч қандай етишмовчилик бўлмаса, ҳамма нарса етарли бўлса? Хонадонингизда мўътадил иссиқ ҳарорат йўқ, ёқишга эса кўмир. Гўдак шамоллаб қолмаслигига ким кафолат беролади? Қанд, шакар, совун, газ борми?

У ийманиб, раҳбарларга кўз қирини ташлади-ю «айтаверайми?» дегандек сўз бошлади:

— Бир ойда 1—2 килограмм қанд ёки шакар беришади. Кир совун, порошок олиб турибмиз. Тўғриси, шу кеча-кундузда қанд-шакар тамом бўлган. Газ жуда узоқ узилиш билан келтирилади. Баъзида бир қошиқ иссиқ овқатимизни ўчоқда ўтин билан пишириб олишга мажбур бўламиз.

— Қанча маош оласиз?

— 90—100 сўмгача. Ҳозирча оиламиз кичик, турмуш ўртоғим қурилишда ишлайди. Етиб турибди.

Эҳтимол шундай: Гулханнинг оиласи кичик, маошлари рўзғор учун етарлидир. Лекин барча сигирсоғарлар оиласи ана шундай ихчам эмас-да. Айтайлик, «Қизил Октябрь» колхозида сигирсоғарларнинг аксарияти серфарзанд оналар. Чунончи, Рўзихол Хидирова — қаҳрамон она. Оилада ўн бир фарзанд тарбияланмоқда. Улардан икки нафари Тошкентда, олий ўқув юртида таҳсил кўраяпти. Шаҳри азимда давлат томонидан берилаётган стипендия билан ҳам кийиниб, ҳам тўқ юриб бўладими? Онаизор, албатта, ойига ҳар бирига камида йигирма сўмдан пул юборади. Оиладаги тўққиз нафар фарзанд ҳам иссиқ кийиниши, тўқ юриши керак. Бир кунда лоақал бир марта қозон қайнаши зарур. Унинг турмуш ўртоғи фермада подачи. Қизлари Озода, Муаттар алоҳида иш ҳақи олмасдан, онамиз толиқиб қолмасин, деб тонг саҳардан кўзларини уқалашиб, фермага келишади. Сигирларни соғишда Рўзихол опага ёрдамлашадилар. Оладиган маошлари-чи, 160—170 сўмдан ошмаётир. Мейлихол Ражабова ҳам худди шундай серфарзанд она. Тўққиз фарзанднинг онаси 25 бош сигирни бир ўзи соғади. Турмуш ўртоғи ногирон, давлатдан 70 сўм нафақа олади. 250 сўм даромад оиланинг ўн бир аъзосига тақсимланадиган бўлса, аҳвол ойдинлашади-қўяди.

Нега бундай, наҳотки сигирсоғарлар меҳнати шу қадар паст баҳоланса, деган ҳақли савол туғилади. Колхоз ёки совхоз бир центнер сут соғиб олганлиги учун сигирсоғарга атиги 2 сўм 70 тийин иш ҳақи тўларкан. Ёки у бир килограмм сут соғиб олганлиги учун борйўғи 2,7 тийин тўланади. Бир центнер сутни хўжалик давлатга 35 сўмга сотади. Биз қишлоқда яшаб, меҳнат қилаётганлар турмуш фаровонлигини ошириш тўғрисида СССР халқ депутатларининг съездида, СССР Олий Совети сессияларида гапириб, мунозараю баҳслар юритсакда, рўзғоримиз арзимаган тийинларга мунтазир бўлса, буни қандай тушуниш керак? Сигирсоғарларга бир йилда ҳатто бир марта кириб ўтирмайдиган (ҳордиқ чиқаришга ҳатто вақти ҳам йўқ) «Дам олиш хонаси»дан ҳам аввал меҳнатларига лойиқ иш ҳақи керак. Сигирсоғарлар қадрияти холис баҳоланиши зарур. Ҳозир тўланаётган иш ҳақи эса наҳотки сутнинг оқар сувча қадри бўлмаса, деган саволни туғдирмоқда. Республикамизда меҳнатга ҳақ тўлаш нормаларини белгилаш билан шуғулланувчи мутасадди ташкилотлар марказдан бўладиган ўзгаришларни бамайлихотир кутмасдан, бу ҳақда жиддийроқ ўйлаб кўришса, ёмон бўлмас эди.

Биз яйловларида юз минг бошга яқин қўй, фермаларида ўн минг бош қорамол, 4,5 минг бош чўчқа, 45 минг парранда қишлаётган Қумқўрғон райони хўжаликларида муҳим тармоққа муносабатнинг баъзи қирралари хусусида фикр юритдик, холос. Бундан районнинг бошқа хўжаликларида чорва қишлови бенуқсон ўтаяпти, деган хулоса чиқмайди. «Москва», «Қизил Октябрь» колхозларида, Ульянов номли совхозда озуқа цехлари ҳозиргача ишлатилгани йўқ. Бунга озуқа цехларини, атала пишириш ошхоналарини ёқилғи билан таъминлашга эътиборсизлик билан қаралаётгани сабаб бўлмоқда. Ферма мудирлари аталани пишириш учун қаерлардандир дизель ёқилғисини топиб келишмоқда. Ёки қишлов учун чорвадорларни иссиқ кийим-бош билан таъминлашни олайлик. Хўжаликларга ажратилаётган кийим-бош, этиклар бирига етса, ўнига етмайди. Бир жуфт этик эса икки йилга мўлжаллаб берилади. Ҳолбуки, у бир қишга базўр чидайди.

— Бултур сут етиштиришни 1988 йилдагидан 596 тонна кўпайтирган бўлсак-да, давлатга гўшт топшириш топшириғини 80 фоиз бажардик, холос, — дейди Қумқўрғон район агросаноат уюшмаси раисининг муовини Чоршанби Ҳимматов. — Гўштга топширилган қорамоллар тирик вазни 21 килограмм, қўйнинг тирик вазни эса 12 килограмм кўпайди. Лекин гўшт етиштириш ва давлатга сотишни режалаштиришда фақат бизнинг районимизда эмас, балки областда мавжуд имконият ҳисобга олинмаётир. Жорий йилда районимизда давлатга гўшт сотиш бултургидан 90 тонна камайтирилган бўлса-да, бу билан аҳвол ўнгланмайди. Сабаби белгиланган пландаги гўшт учун топшириладиган молнинг ўзи йўқ. Турғунлик йилларида шахсий хўжаликлардан мол харид қилиниб, гўштга топшириларди. Ҳозир бундай нотўғри йўл тамоман барҳам топди. Бизнингча, планлаштириш юқоридан қуйига эмас, қуйидан юқорига бўлсин, деган фикрни қайта-қайта такрорлайвермасдан, унга амал қилиш вақти келди.

Бу мулоҳаза хусусида ҳам жиддий ўйлаб кўриш керак, албатта. Лекин район раҳбарияти планни белгилашдаги номутаносибликка қачон барҳам берилишини қўл қовуштириб кутаётгани йўқ. Бултур «Москва» колхози базасида «Ўчқизил» чўчқачилик комплексининг филиали ташкил этилди. Яқинда бу ерда парвариш қилинаётган чўчқа ҳисобидан юз тонна гўшт топширилади. Ҳозир бир пайтлар қурилган учта бинодан биттасида чўчқа парвариш қилинмоқда. Агар «Спецживмонтажстрой» трестига қарашли Шўрчи районидаги механизациялашган кўчма колонна (бошлиғи ўртоқ А. И. Фадеев) қурувчилари қолган икки бинони қайта жиҳозлаб беришса, районда гўшт етиштиришни ҳозиргидан 600 тонна кўпайтириш имконияти бор.

Бевосита чорва қишловига келсак, районнинг аксарият хўжаликларида долзарб мавсум учун ҳозирланган озуқа сифати паст. Охурларга тўкилаётган қуруқ макка поясининг бир қисми чиқит бўлаётир. Майдаланган беда пичани ва сомонни буғлаб бериш ҳеч бир хўжаликда йўлга қўйилмаган. Бу айниқса янги йилнинг дастлабки кунларида сигирлардан соғиб олинаётган сут миқдорида ўз аксини топмоқда. Ҳар куни соғиб олинаётган сут декабрь ойидагидан 2—2,5 тонна камайди. Ёки ҳар сигирдан соғиб олинаётган сут 6—7 килограммдан ошмаётир. Бунинг устига чорвадорларга кўрсатилаётган савдо, маиший хизмат ҳам талаб даражасида эмас. Ҳа, қишловнинг сўроғи қаттиқ. У хўжалик раҳбарларидан, мутахассислардан ҳам чорвадорга, ҳам жониворга ғамхўр бўлишни, астойдил эътиборни талаб қилади.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

МИНСК. Республика ва шаҳар Советлари халқ депутатлигига номзодлар ўзларига четдан назар ташлаш имконига эга бўлдилар. Сиёсий маориф уйида ташкил қилинган машғулотларда даъвогарларнинг тўплангандар ҳузуридаги чиқишлари ва мунозаралари улар учун атайлаб видеопленкага ёзиб олинади. Кейин психологлар, сиёсатшунослар ва иқтисодчилар иштирокида бу чиқиш ва савол-жавоблар малакали таҳлил қилинади. Номзодларнинг ўзлари бу машғулотлар ҳозирги кунда зарур бўлган мунозара маданиятидан чинакам сабоқ беради, деб ҳисобламоқдалар. Ҳозирнинг ўзидаёқ 300 дан зиёд даъвогар шундай сабоқ олди ва чамаси улар 4 март куни Белоруссияда бўладиган сайловда депутатлик мандатини олиш учун курашда ғалаба қозониш имкониятларини оширдилар.

* * *

ДУШАНБЕ. Тожикистон хотин-қизлари уюшмаси «Сиймо» уюшмасини туздилар. Хотин-қизлар республика кенгаши, Тожикистон чет эллар билан дўстлик ва маданий алоқа жамияти, тинчликни ҳимоя қилиш республика комитети бу янги жамоат ташкилотининг таъсисчилари бўлишди. Уюшма хотин-қизларнинг республика ижтимоий-сиёсий турмушидаги ролини оширишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Уюшма ҳузурида ҳуқуқий муҳофаза, меҳр-мурувват, ишонч ва холис хизмат секторлари ташкил этилган. Ўрта Осиё республикалари ҳамда Яқин Шарқ мамлакатларидаги хотин-қизлар ташкилотлари билан алоқаларни мустаҳкамлаш ва ҳамкорлик қилиш ҳам кўзда тутилган.

* * *

УЛЬЯНОВСК. Шаҳарда яна битта кўнгилли жамоат ҳаракати пайдо бўлди. «Коммунистлар партиянн тубдан янгилаш тарафдори» сиёсий клуби биринчи марта ульяновликларни ҳозирги вазият тўғрисида очиқ суҳбатлашишга таклиф қилди. Мунозара «Сен ва мен КПСС Марказий Комитетининг февраль пленуми қарорларидан қандай хулосалар чиқариб олишимиз зарур» мавзуида ўтказилди. Барча халқ оқимлари кучларини бирлаштиришга ёрдамлашиш, КПСС XXVIII съезди минбарига олиб чиқиладиган дастурий амалларни ишлаб чиқишга партиясиз оммани ҳам жалб этиш янги сиёсий клубнинг асосий мақсадларидир.

* * *

ТАХИАТОШ (Қорақалпоғистон АССР). Тахиатош ГРЭСида 210 минг киловатт қувватга эга бўлган олтинчи энергетика блоки ишга туширилди. Бу агрегатнинг ишга туширилиши Қорақалпоғистон ва Хоразм воҳасини электр энергияси билан таъминлашнинг пухталигини анча ошириш имконини беради.

* * *

НАХОДКА (Приморье ўлкаси). Токиодаги «Юнику импорт ДП» фирмаси протезларга муҳтож бўлган собиқ «афғон» жангчилари учун медицина ускуналари етказиб беради. 13 февраль куни «Дальинторг» ташқи савдо бирлашмаси билан шартнома имзоланди. Мутахассислар беморлар аҳволини текшириб кўрдилар, енгил ва қулай протезлар тайёрлаш учун зарур бўлган барча ўлчовларни олдилар.

* * *

НОВГОРОД. Холм районидаги «Лесной» совхозида ташкил қилинган ижарачилар мактаби қишлоқ меҳнаткашларига соҳибкорлик ва чорвачиликдаги жадал технологияларни ўзлаштиришда, иқтисодий ҳисоб-китоблар ўтказишда, агротехника усуллари билан танишишда ёрдам беради. Бу ерда ленинградлик ва новгородлик олимлар муаллимлик қиладилар.

(ТАСС).

Буюк Ғалабанинг 45 йиллиги олдидан

ИЗЛАРИНИ ИЗЛАБ

Улуғ Ватан уруши халқимиз бошига оғир кулфатлар келтирди: йигирма миллион совет кишисининг ёстиғини қуритди. Мамлакатимизда урушнинг совуқ нафаси кириб бормаган, ундан жафо чекмаган оила йўқ. Кимдир отасидан, бошқаси ака ё укасидан, яна бирови севимли ёридан ажралди. Орадан қирқ беш йил ўтган бўлса-да, тақдири ҳанузгача номаълум аскарлар ҳамон кўп. Жанггоҳдан қайтмаган ҳамюртларимиз номларини аниқлаш мақсадида 1978 йилдан бери СССР Мудофаа министрлигининг Подольск шаҳридаги марказий архивида изланиш олиб бораяпман. Ҳозирга қадар салкам 22 минг ўзбекистонлик марҳум жангчининг тақдирини аниқлашга муваффақ бўлдим.

Яқинда Харьков областидаги қабристонларни зиёрат қилиб қайтдим. Қуйида сафар давомида аниқланган юртдошларимиз исм-фамилиялари ва мангуга қўйилган жойларни айтмоқчиман.

Дергачи район ҳарбий комиссарлиги бўлимларининг бирида сақланаётган ҳужжатлар далолат беришича, 1943 йил август-сентябрь ойларидаги жангларда мардларча ҳалок бўлган ҳамюртларимиз район марказида, Зайчики, Гавриловка Ольшани, Полевое, Казачья Лопань, Замерци, Семёновка, Пересечное, Токаревка, Слатино, Большие проходи, Болибоки, Клочки, Куряженко, Безруковка, Малая Даниловка, Солнцево, Алисовка аҳоли пунктларида дафн қилинганлар. «Ленинский шлях» («Ленин йўли») газетаси редакцияси яқинидаги биродарлик қабристонида 19 нафар ўзбекистонлик жангчининг исм-фамилияларини ва адресларини ёзиб олдим.

Мана улар: Талаб Муборақов (Тошкент шаҳар Ленин районидан); булунғурлик Туроб Шодиев (Красногвардейск қишлоқ Советидан), Маҳмуд Қамбаров, Абсалом Қобилов (Қилдон қишлоқ Советидан), Пўлат Сувонов («Октябрь» колхозидан), Маҳмуд Исматов, Рауф Маърупов (район марказидаги Ўзбекистон кўчасидан), Жума Жуманов (Совхоз қишлоқ Советидан); ғаллаоролик Даврон Усмонов («Ленинизм» колхозидан), Меглибой Туробов, Мустафо Сатторов, Норча Қўшбеков (Ленин қишлоқ Советидан), С. Раҳматов (Ворошилов номли колхоздан), Исо Мирзараҳимов; ўртачирчиқлик Турдибоев (Қорахитой қишлоқ Советидан); нуроталик Шокир Қурбонов (Ғозғон қишлоқ Советидан), наманганлик Абдуғани Валиев (шаҳарнинг Уйчи кўчасидан); жомбойлик Жўрабой Муродов (Қорамўйин қишлоқ Советидан); Алимбой Охунбобоев (Ленинград район Дзержинский номли колхоздан).

Район қишлоқларида ўрнатилган ёдгорликлардан эса қуйидагиларни аниқладим: оққўрғонлик Маштек Умиров Зайчики қишлоғида; каттақўрғонлик Ҳамро Файзиев, Оржоникидзе районидан Йўлдош Холтоев, шаҳрисабзлик Абдулла Неъматов Дергачи посёлкасида; янгийўллик Комилжон Одилов «1 Май» совхози ҳудудида; олтиариқлик Тўрабой Юсупов Казачья Лопань қишлоғида; тўрақўрғонлик Умаржон Сатторов, кегайлилик Бозорбой Дарменбоев Пересечние қишлоғида, Андижон шаҳридан Муҳаммадамин Расулов, қоракўллик Болта Қурбонов Полевое қишлоғида, деновлик Ҳамид Жабборов Слатино станицасида дафн этилганлар. Умуман мазкур районда олиб борилган жангларда 200 га яқин ҳамюртимиз ҳалок бўлган экан.

СССР Мудофаа министрлиги марказий архивида Пискентда туғилиб, кейин Тошкент шаҳрига кўчиб келган ва шу ердан фронтга жўнаган Миркомил Аҳмедовнинг қабри **Харьков** районидаги Южний посёлкасидалигини билиб олгандим. Марҳум жангчиларга атаб ўрнатилган ёдгорликда яна шуларни ўқидим: В. Абдураҳмонов, З. Ҳайдаров, А. Мамирқулов, Т. Дўстматов, Мутал Дўстматов, А. Эгамбердиев, Б. Ҳасанов, А. Абдурасулов, Б. Ўринбоев.

Район ҳудудидаги Люботин, Марефа шаҳарлари; Бабаи, Белюдовка, Восишчево, Кулиничи, Коротич, Ударний, Песочин, Рогань, Манченков посёлкалари; Веселое, Липци, Лизогубовка, Гиевка, Кораван, Мороховец, Пономаренко, Малая Рогань, Сороковка, Ольховка, Терновая, Циркуни қишлоқлари: Байрак, Емельяновка, Михайловка хуторлари; Кутузовка тажриба хўжалиги, Фрунзе номли, «Перемога» совхозларидаги ёдгорликларда урушда ҳалок бўлган 145 нафар ўзбекистонликнинг исм-фамилияси ёзиб қўйилган.

Изюм райони маркази — Изюм шаҳридаги биродарлик қабристонида мармар тахтачада 11 нафар юртдошимиз номларини учратдим. Булар Исмоил Валишоев (Тошкент шаҳар 9 январь кўчасидан), Бабин Эшчонов (Қораўзак посёлкасидан), Холмўмин Хушвақтов (Зомин район Мўғол қишлоғидан), Нурмат Авазов (Ғаллаорол районидаги «Янги турмуш» колхозидан), Нормуҳаммад Аҳмедов (Булунғур районидан), Бозор Жумаев (Каттақўрғон шаҳар Калинин кўчасидан), Икром Хидиров (Каттақўрғон районидан), Ражаб Ҳотамов (Нарпай район Пахтакор қишлоқ Советидан), Худоёр Жўраев (Нурота қишлоғидан), Абдужаббор Жўраев (Оққўрғон районидаги «Коммунизм» совхозидан), Алимжон Азимов (Ўзбекистон район Нурсух қишлоқ Советидан) экан.

Райоинниг Сухая Каменка, Каменка, Донецкое, Петрополье, Заводи, Долгенькое, Ивангуловка, Комаровка, Напибаловка, Красний Шахтар ва бошқа қишлоқлари, Придонецкое ўрмон хўжалиги ҳудудидаги марҳум жангчилар қабрларини ҳам зиёрат қилдим. Бу аҳоли пунктлари атрофидаги жангларда ҳалок бўлганлар орасидан 97 нафар ўзбекистонликнинг исм-фамилиясини топдим. Жумладан, Жумабой Азизов, (Юқори Чирчиқ районидан), Нур Юнусов (Тошкент шаҳар Оренбург кўчасидан), Абдужалил Валиев (Чуст районидан), Отақул Жўраев (Нарпай район Оқтош қишлоқ Советидан) Каменко қишлоғида; Саид Усмонович Алиев (Китоб шаҳридан), Ҳожиакбар Аҳмадалиев (Наманган районидан), Melиқўзи Аҳмедов (Бувайда қишлоғидан), Исмонали Исмоилов (Избосқан районидаги «Қизил Октябрь» колхозидан), Мамасодиқ Холиқов (Фарғона шаҳар К. Маркс кўчасидан) Долгенькое қишлоғида; Мадали Отабоев (Боғдод район Чубаланчи қишлоқ Советидан), Шермат Аҳмедов (Калинин район Ўртаовул қишлоғидан), Ўринбой Аҳмедов (Янгийўл район, Куйбишев қишлоқ Советидан), Худмурод Боймуродов (Чимбой районидан) Заводи қишлоғида; Мусахон Аҳмедов (Оржоникидзе районидан), Мирза Ҳайдаров (Самарқанд район Улуғбек қишлоқ Советидан) Донецкое қишлоғида; Дилмурод Элмуродов (Каттақўрғон район Янгиқўрғон қишлоқ Советидан) Комаровка қишлоғида; Сулаймон Бойматов (Оҳангарон район Телов қишлоқ Советидан), Болтабой Иброҳимов (Хўжайли районидан) Еремовка қишлоғида дафн этилганлар.

Ново-Водолага районида қуйидагиларни аниқладим: Мираҳмад Обидов (Калинин районидан) Федеровка қишлоғида, бухоролик Саид Жамолов Рябухино қишлоғида, нукуслик Қодирбой Жумабоев ва асакалик Йўлдош Расулов Борки қишлоғида, ғузорлик Абдураҳмон Бурнашев Булахи хуторида, тўрақўрғонлик Мурза Идрисов Охочее қишлоғида тупроққа мангу бош қўйиб ётибдилар.

Мажид САМАДОВ,
Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган журналист.

Урганчнинг энг гавжум кўчаларидан бири «Ўзбекистон» деб аталади. Бу ерда оқшомги ярмарка ёнида фитобар очилди. «У нима» дейсизми! Гиёҳона. Бу ерда доривор ўсимликлардан тайёрланган ичимликнинг ўн беш хили меҳмонларга таклиф қилинади. Мижозлар кўкрак, жигар ва бошқа касалликларга шифо бағишловчи чой, дармондори қўшилган, мойчечакдан тайёрланган, тинчлантирувчи ичимликларни истеъмол қилишлари мумкин. Булар экологик вазият ёмонлашувидан пайдо бўладиган хасталикларга айниқса фойдалидир.

Гиёҳхона доим гавжум. Оҳиста мусиқа янграйди. Бу ерда вақтни мароқли ўтказиш, ҳатто энг малакали маслаҳатларни ҳам олиш мумкин.

СУРАТДА: Зулфия Машарипова билан Вафо Тўраев иш устида.

Қ. АТОЕВ олган сурат. (ЎзТАГ).

Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ

АЖАБ ДУНЁ

Шуларни ўйласам бир дард
Эниб келаверар юракка.
Қалб титрайди, бироқ хотиралардан
Қутулолмайман, Мирасил ака.
Сиз улғайган қишлоқлар оти
Гарчи айтилса-да, Мойгир, Жонобод.
Нечундир Мойсизроқ пишиб овқати,
Дастурхони андак эди нообод.
Тунлари ёп-ёруғ Тошкент бағрини
Ёруғ хаёлларда сайр этганда сиз.
Этатларда тунаб қолса, ҳасратларини
Қудуқларга айтар эди оталаримиз.
Камхарж, калта эди мардумнинг қўли,
Колхоз гарданида катта эди қарз.
Пулдорлар, шаҳарга тушса ҳам йўли
Четлаб ўтишарди сизни, ҳа, бироз...
Улар қайдан билсин шаҳарнинг ҳатто
Пулсизга кундузи қаро бўлишин?
Порасиз энг буюк ғояларинг ҳам
Бир пулга арзимас сароб бўлишин.
Кимдир ёрлақади,
Тақдир қўллади.

Кулди сизга омад—тасодиф...
Балки ўксик дилнинг илтижолари
Домлалар қалбига мурувват солиб...
Ҳар қалай талаба бўлдингиз,
Не сир —
Бошингизга қўнди тахти Ҳумоюн.
Бироқ тирикчилик...
Подшо ҳам ахир
Недир емоғи шарт ўлмаслик учун.
Айтинг,
Нима қилсин шўрлик талаба,
Чўнтаги қорнидай турса
ҳилвираб?
«Юртдошлар» шаҳарга тушса ҳам
йўли
Улар сизни,
Сиз уларни ўтдингиз четлаб.
Шукрки меҳнатдек дўсти содиқ бор,
Топинсанг ҳар нечук мушкулинг
кушод.
Ки захмат бобида қолмади хумор,
Кас, нокас кўнглини тенг қилдингиз
шод.
Бир замон қишлоқда қўпди
дув-дув гап:
«Ўқиб одам бўпти фалончи. Ҳатто
Уйланиб жой қипти. Турайлик йўқлаб.
Келиб кўрмай кетсак, ахир, уят-а!»
Бугун умрингизнинг йўллари обод,
Бугун ҳаётингиз мазмунга ёрдир.
Энди соғинади сизни Жонобод,
Энди ҳавас билан йўқлайди Мойгир.
— Жоним, айт
Энг буюк орзуйингни.
Оғзингдан сўз шаклида чиқса бас,
бажо қилай,
тортинма, фақат...
— Нимаси бор бу кишимнинг
Шоирлигидан бошқа?
Сўз пойлаб,
Сўз кутиб яшаса ўзи.
Сўз ямлаб,
Сўз қусиб яшаса ўзи.
Нима бор бу кишимнинг?..
— Ҳа-я...
Жон... сарват ўрнига
ўтмаслигини билмабман, кечир.

ҚАЙДАСИЗ, ҚУРОЛДОШЛАР?

Улуғ Ватан уруши бошлангач, миллионлаб кишилар Ватан мудофаасига отландилар. Умумий сафарбарликдан ташқари 1941—1942 йилларда ўзбек халқининг ташаббуси билан республика ички ресурслари ҳисобидан қўшимча ҳарбий гуруҳлар тузилди. Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Наманган, Андижон, Фарғонада, Қорақалпоғистон, Сурхондарё ва Хоразмда, Пискент, Қўқон, Ленинск, Шофиркон ва Каттақўрғонда жами олтита ўзбек кавалерия ҳамда тўққизта ўзбек ўқчи бригадаларини ташкил этишга Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг собиқ биринчи секретари Усмон Юсупов шахсан раҳбарлик қилди. Қисқа тайёргарликдан кейин улар душманга қарши жанг қилаётган ҳаракатдаги армия ихтиёрига юборилдилар.

Уруш ветеранлари Совет комитетининг Тошкент секцияси юқорида айтилган кавалерия ва ўқчи бригадалари сафида Улуғ Ватан урушида қатнашган жангчилардан исм-фамилиялари, қаердан, қандай қисмга хизматга чақирилгани, қайси бирлашма ихтиёрида ва қаерларда жанг қилгани ҳамда ҳозирги турар жойи ҳақида хабар беришларини сўрайди. Адрес: **700024, Тошкент шаҳри, Парадлар хиёбони, 5-уй, Уруш ветеранлари Совет комитетининг Тошкент секцияси.**

МИЛЛИЙ ИФТИХОР

Ўқитувчимизнинг ғўза яганаси ва пахта терими пайтидаги ташвиқотларидан

Сен шаккоклик қилмагил,
бола,
Етти пуштинг ерга кўз
тиккан.
Туғилганинг — шу тенгсиз
маъво
Экиб-тикиб топди мангу
шон.
Боболаринг боболаридан
Қолмиш сенга яратмоқ
ишқи.
Аждодларинг қутлуғ
қонидан
Қутлуғ мерос —
деҳқонлик машқи.
Рашк қиламиз
меросимизни,
Ишонмаймиз уни ҳар
кимга.
Бизда олим бўлмаслик
мумкин,
Деҳқон бўлолмаслик —
фожиа!
Қани, болакайлар,
кетдик пахтага...

ТЎРҒАЙ

Сен
Қуёшни севардинг,
Тўрғай,
Ҳаёт лаззатидан ортиқроқ.
Сен
Тонгни севардинг,
Ҳайиқмай,
Парвоз этдинг
Юксак ва қувноқ.
Нурга ташна эди
Кўзларинг,
Отилдинг
жаҳд билан
зиёга,
Уфқлардан
сўқмоқ
изладинг,
Бўзладинг,
Бўзладинг
Кўм-кўк ҳавода.
Парчаланиб келди,
Орзулар—сароб.
Ногаҳон қуладинг
Қоялар аро.
Совуқ карсонларни
Сийпалаб, ёғду
Дилгир энтикади
мотамсаро.
Тўрғайжон,
Сен ўлдинг
Қуёшни ичиб,
Қора қарғаларнинг
Кўнглини хушлаб.
Лекин қўшиқларинг
Боради учиб,
Бургутларни
Курашга бошлаб,

МЕРОС

Унга
Отасидан
Мерос қолган эди
Етти ука
Ва тўшакка
Михланиб қолган
Касалманд она.
Отаси кўп ичарди,
Кўп урарди
Онаси,
Укаларини.
Тикиб юборган эди
Қиморга
Уйни, ҳовлини,
Бой берганди охири
Уч-тўрт товуқ,
Оқлик бериб турган
Қисир молни ҳам.
Шундай қилиб унга
Мерос қолган эди
Етти ука
Ва тўшакка
михланиб
ташланган
Касалманд она.
Яна нимадир қолувди-я...
Ҳа,
Ўтмишини тўйиб
эммаган
Ҳорғин,
рангпар,
нимжон
Ҳофиза.

КЕЛ, БАҲОРЖОН...

Юзларингни очақол, баҳор,
Аксимни кўрайин кўзингда.
Димиқмаган эдим бу қадар,
Бари ўтди, ўтди ўзимдан.
Тўкин ёзда соғиндим кузни,
Қорбўрон деб тошди юрагим.
Осмон қўпдан кутиб юрганим—
Ёғиб қўйди сонсиз юлдузни.
Юрт кезади оқ куч сафоси,
Тасодифга лиммо-лим йўллар.
Ана, қоқар кимдир пальтосин,
Ўтиб кетди қизлар ҳиринглаб.
Қайлардасан, севги гулшани,
Висолингга боғлар мустарин.
Бойчечаклар сенга ишониб...
Шум қаҳратон ўпди юзларин.
Замин гўё бизни унутган,
Оппоқ-оппоқ тушлар кўради.
Сочга қатиқ суртиб мажнунтол
Токайгача хаёл суради.
Етар, чекин, чекин қаҳратон,
Эркин-эркин сайрасин қушлар.
Кел, баҳоржон, зор бўлдим ёмон,
Ўзбекистон кўнглини хушлаб.

РУҲЛАР ДИЁРИ

Сабо, ортга эсмадинг қайтиб,
Қолди дилда бир дунё дардим.
Ҳайқирдим, келдилар садолар қайтиб,
Аммо сен қайтмадинг,
кўнглим малҳами.
Хилват ўриндиқлар қолди ҳувиллаб,
Анҳор бўйларида мажнунтол ғариб.
Довдир сўқмоқдайин умр шовуллаб
Оқиб кетаётир сўнг манзил сари.
Чўзғанча майсалар қўлчаларини,
Тонгги шабнамларга юзини чайиб,
Силкита-силкита гулчаларини,
Хиёбонлар қолди ўксук, мунғайиб.
Сенингсиз вайрондир руҳим диёри,
Сенсиз нообод дил кўчалари ҳам.
Ушланиб қолдингми, умрим баҳори
Бирон атиргулнинг ғунча лабида?
Сабо, ортга эсмадинг қайтиб...

![СПОРТ ахбороти]

СПОРТ АХБОРОТИ

ЧИМ ХОККЕЙИ

Илгари хабар берганимиздек, Покистоннинг Лаҳор шаҳрида эркаклар ўртасида еттинчи жаҳон биринчилигининг саралаш мусобақалари давом этмоқда. Мамлакатимиз терма командаси «А» группасида қатнашаяпти. Вакилларимиз бир матчда дуранг натижага эришиб, икки учрашувни бой бердилар. Совет хоккейчилари учинчи турда Австралия терма командасига 0:3 ҳисобида ютқаздилар.

Ўйинлар жадвали

	Ў	О
Австралия	3	6
Голландия	3	5
Аргентина	3	3
Франция	3	2
Ҳиндистон	3	1
СССР	3	1

«Б» группасида Германия Федератив Республикаси терма командаси пешқадамлик қилаяпти. Улар ҳисобида олти имкониятдан шунча очко бор. Мезбонлар — покистонлик хоккейчилар ҳам уч ўйинда ғолиб чиқиб, иккинчи ўринни эгаллаб туришибди. Англияликлар ҳисобида 4 та очко бор.

ТЕННИС

Софияда қизлар ва ўсмирлар ўртасида халқаро мусобақа ўтказилаяпти. Унда мамлакатимиз шарафини ҳимоя қилаётган қизларимиз ярим финалга чиқа олмадилар. Тухарели чорак финалда чехословакиялик Стюшковага, Хольтер эса руминиялик Матесаннуга ютқазди.

Ўсмирлар баҳсида Ахаладзе соврин учун курашни давом эттириш ҳуқуқини қўлга киритди. У болгариялик Денчевни енгиб, (6:3, 2:6, 6:3) финалга чиқди.

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА

Парижда ўтказилган халқаро мусобақада мамлакатимиз терма командалари (ҳам эркаклар, ҳам аёллар) муваффақиятли қатнашиб, ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилдилар. Аёлларимиз ғалабасига тошкентлик Марина Шмонина муносиб ҳисса қўшди. У 400 метрли масофага югуришда барча рақибларини ортда қолдириб, маррага биринчи бўлиб етиб келди.

ҚИЛИЧБОЗЛИК

Қарағандада Бутуниттифоқ мусобақаси (ўсмирлар ўртасида) бўлиб ўтди. Унда Россия Федерацияси, Қозоғистон, Ўрта Осиё республикалари шаҳарларидан 15 команда иштирок этди.

Тошкентлик Константин Хадзист катта ёшдаги қатнашчилар орасида саралаш учрашувларини яхши ўтказди. У финалда ҳам ғалабага эришиб, ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилди.

ХОРАЗМ ВОҲАСИДА

МУЗЕЙДА ТАРИХИЙ БЎЛИМ

Хивада ҳам Хоразмда Совет ҳокимияти ўрнатилганлигининг 70 йиллигига бағишланган турли тадбирлар ўтказилаяпти. Ал-Хоразмий музейида тарих бўлимининг ташкил этилиши ана шундай ибратли ишлардан бири бўлди. Унда 1920—1940 йилларда рўй берган воқеалар акс этган.

Айниқса, «Хивада халқ инқилобининг ғалабаси» деб номланган илк кўргазма томошабинларда яхши таассурот қолдираяпти. Ундан нодир ҳужжатлар, инқилобчиларнинг суратлари, қуроляроғлари жой олган. Шунингдек, Хивада зарб этилган бир неча орденлар нусхаси ҳам кўпчилик эътиборини тортаётир.

ЎҚУВЧИЛАР ТАШАББУСИ

Урганч районидаги Беруний номли мактаб ўқувчилари ўтган йилнинг сентябрь ойида ўлкашунослик музейи ташкил этиш ташаббуси билан чиққан эдилар. Улар шу орада қадимий буюмлар, уй-рўзғор анжомлари, танга пуллар ва ҳужжатларни тўплаб, альбомлар тайёрладилар. Байрам кунларида эса ўзлари ясаган ашёларнинг кўрик-конкурсини ўтказдилар. Шунингдек, мактаб микрорайонида истиқомат қилаётган Улуғ Ватан уруши, партия ва меҳнат ветеранлари ҳаётига доир ҳужжатлар, хотира материалларини музейга тақдим этиш мўлжалланмоқда.

Ф. КОЗИМОВ.

Муҳаррир ўринбосари Н. ЁҚУБОВ.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА КЎРИНГ

21 ФЕВРАЛЬ, ЧОРШАНБА

● ЎзТВ I

11.30 «Қувноқ камалак». Болалар учун фильм-концерт.
12.00 «Ҳа, бўлади». Телефильм.
12.30 «Болалар фронтга кетишяпти». Бадиий фильм (Одесса киностудияси).
* * *
16.55 «Келажак тарихи». Ҳужжатли фильм.
17.30 Кўрсатувлар программаси.
17.35 «Сенинг тақдиринг». Йўлдош Охунбобоев номли жумҳурият Ёш томошабинлар театрининг спектакли.
18.45 «Паррандачилик: тажриба ва муаммолар».
19.15 «Қонунчиликда янгилик».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Тилга эътибор...».
20.30 «Ахборот».
20.50 Ўзбекистон Давлат телерадиоси халқ чолғу оркестрининг концерти.
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи».
23.05 «Қиёмат қарз». Бадиий фильм («Ўзбекфильм»).
00.20 Кўрсатувлар программаси.

● ЎзТВ II

19.00 Шарқона яккама-якка олишув турлари. «Таэквон до» (рус тилида).
19.30 «042 қаерда?». Бадиий фильм (А. Довженко номли киностудия).
20.45 Реклама.
20.55 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Бир кеча хроникаси» (рус тилида).
ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Етти офат». Бадиий фильм (рус тилида).

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 «Чолғучилар мусиқа ҳақида».
9.50 «Қуёшли шамол». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 1-боб — «Иркутскка сафар».
10.55 «Жар ёқасида». Телевизион ҳужжатли фильм. Ўзбекистонда чорвачиликни ривожлантириш муаммолари ҳақида (Тошкент).
11.25 «Камалак». Халқ ижодиёти телепрограммаларининг VIII Халқаро фестивали. Туниснинг мусиқий фольклори.
12.00 «Дунё бўйлаб». Альманах.
13.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
* * *
16.00 «Қалбимда Ватан». Г. Шойдақбаева концерти. Улан-Удэдан кўрсатилади.
16.30 «Шарқий Сибирь». Киножурнал.
16.40 «Мусиқий хазина». Л. В. Бетховен. 7-симфония. СССР Давлат телерадиосининг Катта симфоник оркестри чалади. Дирижер — Г. Нойхольд (Австрия).
17.25 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
18.25 Ҳаракат хавфсизлиги учун.
18.55 «Коллаж» (реклама, эълонлар, ахборот).
19.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
19.30 Ёшлар хабарномаси.
20.15 «Резонанс».
21.30 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
22.00 Долзарб интервью.
22.10 «Қуёшли шамол». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 2-боб — «Уйга қайтиш».
23.15 Халқ куйлари.
23.30 «Муқаддас ерда тинчлик учун». Телевизион ҳужжатли фильм.

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
Ўқув программаси
9.15 «Лойдан ясалган бир ҳарф билан». Илмий-оммабоп фильм премьераси.
9.35, 10.35 Табиатшунослик. 3-синф. Ҳар ким ўз ҳолича қишлайди.
10.05 Немис тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 Немис тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.35, 12.35 Физика. 7-синф. Архимед кучи.
12.05 «Мен ўз қанотларимда парвоз этаман». Илмий-оммабоп фильм.
*
13.05 Такрорий телефильмлар сеанси. «Сарсонлик-саргардонликда». 13-серия.
* * *
17.30 Телевизион ҳужжатли фильмлар: «Самарага оқиб ўтадиган жойда...», «Австралияга қачон пиёда бориб келиш мумкин бўлади».
18.15 Бутунроссия ва Бутуниттифоқ конкурсларининг лауреати Валерий Зажигин чалади (балалайка).
18.25 «Фантадром»-3. Енгин». Мультфильм.
18.40 «Сирли сайёҳ». Телевизион ҳужжатли фильм. 3-фильм.
19.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан).
19.30 СССР Олий Совети сессиясида. Танаффус пайтида (20.30) — Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Биргалашиб қурилган уй». Мульт-

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»—
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р — 03116. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д 1139. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12